

Minden gyomorba és váltólázban szenvedőknek
DR. PEARCE EDW.
szabadalmazott

GYOMORSZESZE

(Magen-Essenz)

egy kitűnő gyorsan és biztosan ható segédszert nyújt minden gyomorba ellen, egymint: elromlott gyomor, étvágyhiány, gyomor-émelygés, rögzített gyomorgyengeség és rossz emésztés, savanykés, gyomorégés, felfúvódás, mindennemű gyomorgör-
csők, fejfájás (ha t. i. ez a gyomorból származik), minden szesz italok által okozott bajok, végre váltóláz, kolera s más járványos betegségek ellen stb.

Főraktár

Pesten: **Török József** gyógyszerész úrnál,
király-utca 7-ik szám alatt, kihez mindazon vidéki urak, kik raktárt kívánnak atvállalni, sziveskedjenek fordulni

Azonkívül még léteznek raktárak következők uraknál:

Becsben: Weiss József Tuchlauben 27. Moll A.	Győrött: Lehner Ferencz Kolozsvárt: Hincz D. Wolff János.	Rimaszombaton: Hamal- jár K.
Aradon: Szarka János. Brassóban: Fuhrmann és Honigsberger.	Komáromban: Terfay N. Lugoson: Kronetter F. Miskolczon: Balogh Istv. Mitrovitzban: Czeiszber- ger József.	Rosnyón: Posch J. J. S. A.-Ujhelyen: Reichard testvérek.
Debreczenben: Borsos F. Egerben: Ertinger Ignác. Eszéken: Deszátly István. Esztergamban: Beszédes János.	Nagy-Kaniszan: Fessel- hofer József. Nagy-Varadon: Molnár József.	Szegeden: Aigner Károly. Meák Gyula.
Fehérvármegyében: Fil- der Mihály. Gyöngyösön: Kocziano- vich J. Győrött: Némethy Pál.	Pozsonyban: Piszatory B. Schneeberger D. Pecsett: Nendtvich Vil- mos.	Sz. Fehervárott: Légman Alajos. Szombathelyen: Pilich J. Temesvárt: Pecher J. E. Tokajban: Krötzer Agost. Ujvidéken: Grossinger K. Ungváron: Bene L. Veszpremben: Blum József. Veszpremben: Warda M.

Ára egy üvegesnek, használati utasítással együtt, 1 forint.

Postán küldve a pakolásért 10 krral több.
Ismét eladóknak illendő engedék adatik.

Szamos, híres orvosok és más hiteles egyenektől nyert bizonyítványok úgy, mint a többi raktárak lajstroma találhatók azon használati utasításokban, melyek minden fentemlített raktárakban ingyen adatnak ki. 2087 (3-4)

Titkos
BETEGSÉGEK,
ujjonnan keletkezettek
8 nap alatt
minőségére nézve
48 óra alatt
meggyógyíthatnak
dr. FUX J.
26 év óta fenálló rendeltési intézetben,
anélkül, hogy a beteg foglalatosságá-
ban háborgattatnék.
Rendel: d. u. 1-4 óráig.
Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leg-
gyorsabban eszközölhetnek.
Lakása: király-utca, 33. sz. a. 1-20
emelet. 2192 (2-12)

Titkos 2166 (8-12)
betegségeket
még makacs és udult bajokat is úgy
körülbírnak, mint magán gyakorlat foly-
tán több ezer betegnek legjobbnak
bizonyult mód szerint, sokszor a nél-
kül, hogy a beteg hivatásában vagy
életmódjában gátoltatnék, gyöke-
resen, biztosan és gyorsan gyógyít
Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. sz. Medetz-
házban. 1-6 emelet, délelőtt 7-9-ig,
délután 1-4 óráig
Díjazott levelekre azonnal
valaszolnak, s kívánatra a gyógy-
szerek is megküldetnek.

FISCHER GUSZTÁV
színháztér, kereskedelmi banképület Pesten.
ajánlja a legújabb szabott árak mellett egy bőven ellátott raktárt
a legújabb divatu
NŐI-ÖLTÖNY-DISZITMÉNYEKET MINDEN ÉVSZAKRA
mindennemű szalagok, gombok, kötő- és varró angol ezernák,
kötő, himző, tényő és berlin pamutok, varró és tréma selymek, isphann,
harras, nemkülönben fehér és színes organin, mousseline,
mouls, battist-clair, perkal, tillanglais, gypnot és ezérna-csipkék,
továbbá gazdag raktárát
függönytartóknak, tűkörbojtóknak, esőngetyűhúzóknak,
csillágszínóknak, függönyen, léoni arany és ezüst-csipkék, bojtok,
továbbá mindennemű butor-, kocs- és katonai paszomány-árakat,
valamint minden ezen ágat illető tárgyakat nagyban és kicsinyben.
Szintgy található itt egy bő raktár mindennemű belés és halsont.
Megrendeléseket — a pénz előleges felküldése vagy utánvétel mellett
gyorsan és pontosan teljesítünk. 2064 (18-20)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

Figyelemreméltó hirdetés.

Minden családnak s különösen azoknak, kik kőszvény s csúszos bantal-
mokban szenvednek. Minden felesleges ajánlatást, mely a Lairitz féle erdei-
gyapot-gyártmányokat s készítményeket megilletné feleslegesnek tartván,
tudjuk, hogy **Sigmund József** főraktárban Pesten, városház-utca 1-ső sz. a., a
„söld koszorúhoz“ egy füzete létezik, mely a fentebbi gyártmányok keletkezését,
ezen parágnak mibenlétét, valamint hasznos alkalmazását a fentebbi esetekben —
tárgyalja — s ingyen szolgáltat ki. Mielőtt tehát bárki e csikókort pénzt adna
ki, mindenkinek alkalom nyújtatik e kitűnő termék balthóságáról meggyő-
ződést szerezni. E füzethez van egyszerűen csatolva, egy orvosi hitelesített
utasítás, mely az oly jótékony erdeigyapot vagy tífnyófa-füredők önkészítését
foglalja magában.

A Lairitz-féle erdeigyapot-árak-raktára

2207 (1-12) Remdában, a thüringi erdő mellett.

Biztos és gyors megölése

patkányok s egereknek,

egy cs. kir. kiz. szab. patkány- és egér-irtó-szerrel
gyerj-alakban.

Egy darab ára 50 kr. a. é.

PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik sz. a.,
Besztercebányán: Gollner H. — Brassóban: Gyertyánffy és fia — Csaktor-
nyán: Kárász A. — Eperjesen: Zsembery J. — Eszéken: Deszátly István. —
Győrött: Lehner F. — Jassenovában: Deolvits J. — Kassán: Novelly A. —
Keszthelyen: Wunsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Lugoson: Kromler S. —
N. Becskereken: Nedelkovits. — Pápán: Bermüller. — Pozsonyban: Scherz
Fülöp. — Segesvárt: Teutsch J. B. — Sopronban: Pachhofer L. — Tisza-Uj-
lakon: Roth J. — Ujvidéken: Schreiber F. — Varasdon: Dr. Halzer A. — Ve-
iczen: Besz K. J. uraknál. 2202 (2-12)

PÉNZ

arany, ezüst-ékszerek és ingóságokért és ezekre
szóló zálogjegyekért, a legújabb feltételek
mellett a kis-hirdetésben 5-dik szám alatt, a „Vadász-
kürt“ szélőda melletti irodában. Viszvárlások tetőzés
szerinti részlet-fizetések mellett. 2194 (3-4)

ÁRVERÉSI HIRDETÉS.

Istenben boldogult kassai megyéspüspök **Fábr Ignác** ó miga hagyatékához
tartozó több ezer darab juh, igaz-ókor, gulyabeli marha, sertés és egyéb gazdasági
tárgyak nyilvános árverésen, a legtöbbet igérőknek lesnek eladandók képzéssz
fetés mellett, és pedig:

Sz.-Jobban Biharmegye, f. év aug. hó 8-án, juhok, sertések és egyéb tárgyak.
Hejsezen Abaujmegye, aug. hó 12-én, juhok, igaz-ókorok és egyéb tárgyak.
Sz.-Marian Zemplénmegye, aug. hó 16-án, sertések.
Harsányba Borsodmegye, aug. 22-én és következő napokon, tartani való- és
mustra-juhok, igaz-ókorok, gulyabeli marha, sertések, gazdasági eszközökre levő ki-
tűzve az árverési határidő, a venni szándékozók tisztelettel meghívának.

Baranyay Antal,
házfelügyelő.

2200 (2-2)

Die in Wien 1866 prämirte Samenhandlung

BRÜDER FRANKL IN PRAG.

Schillingsgasse (Poric) 1074-2. Hotel „englischer Hof“.
erbittet sich rechtzeitig, unter Befügung von 10 fl. Ö. W. als Angabe per Sack. Auf-
träge auf nachstehende, bewährte, vorzüglichste, direct bezogene Original-Saatge-
treide und Winterrops-Saaten unter Garantie der Echtheit:

Probsteier Saatroggen (Korn) } 25-35fach } in plombirten Originalsäcken zu
Saateweizen } Ertrag } 1 Tonne ungefähr 2 1/2 nieder-
Winterappsat } österr. Metzen.

Effectuirung rechtzeitig Ordres: Raps im August; Roggen und Weizen anfangs
September; spätere so lange Vorrath, 14 Tage nach Empfang.

Englische Saatweizen, namentlich: Fenton, Hopetown, Hunters, Winter-
Talerwra, Redhaif, Spalding profillo, Kessingland, Halle's kenalogischer,
Fern oder April und andere in Säcken von ungefähr 2 1/2 niederösterr. Metzen Effect-
uirung September; spätere Ordres vier Wochen nach Empfang.
Seeländer Saatroggen (Korn) } in Säcken zu 1 1/2 niederösterr. Metzen, Effectuirung
Seeländer Winterappsat } August; spätere Ordres 14 Tage nach Empfang.

Ferner empfiehlt sie ihr Lager sämmtlicher

land- und forstwirthschaftlicher Samen und Gemüse-Samen,
jetzt insbesondere von Stoppelrüben (Wasser-), engl. Futterrüben und Turnips,
Buchweizen (Heidekorn), amerik. Pferdezahnmals, Acker- und Riesenspörgel,
sowie auch von engl. Portland-Cement, engl. Steinkohlentheer, besten Cham-
feizeln, Wiener-Neustädter Biederpech, Fichtenpech, feinstes belg. Wagen-
feizen, Peru-Guano, Knochenmehl etc. etc., sowie selbe auch ihre Dienste beim
Ein- und Verkauf landwirthschaftl. Producte und Fabrikate, für Landwirthschaft und
landwirthschaftl. Fabrikationszweige nützlich Materialen empfiehlt; auch zu Vorschü-
den auf dieselben. Schliesslich theilt dieselbe mit, dass sie für Oesterreich die General-
Agentur der wiederholt mit den ersten Preisen, zuletzt auf der gegenwärtigen Welt-
ausstellung theilten

kön. preuss. pat. Kali-Fabrik von Dr. A. Frank in Stassfurth

übernommen hat, und empfiehlt zur Rapsbestellung, sowie zur Wiesen- und Kopflün-
gung die Kalidüngemittel derselben unter Garantie der angegebenen Gehalte an rein-
nem Kali und Controle der löbl. agriculturchem. Versuchstation in Prag, namentlich:
rohcs schwefelsaures Kali 10-12%, rohe schwefelsaure Kallmagnesia 16-18%,
dreifach concentrirtcs Kallsalz 30-33%, fünf-fach concentrirtcs Kallsalz
50-55%, gereinigtes schwefelsaures Kali 39-42%, rohe schwefelsaure Magne-
sia, Kalkmagnesia. Sämmtliche Dünger sind eingemahlen. Preiscourante, Berichte
über Anwendung und Resultate dieser Dünger, Frachttangaben etc., sowie auch unsere
Samenkataloge und Berichte über Saatgetreide gratis und franco.

2191 (2-12)

Brüder Frankl, Prag.

Pest, augusztus 11-én 1867.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak. a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyszer hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krla, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krla számított. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 ktr.

A Landerer nyomdász-család.

(Adalékok a nyomdászat történetéhez Magyarországon. — Vége.)

I. Landerer János Mihály halála után a pozsonyi, pesti, kassai könyvnyomdát és könyvkereskedést fia II. Landerer Mihály vette át, ki e virágzó üzletet erélyesen folytatván, egyedül Pozsonyban nyolcz sajtóval működött, és többi üzletei is annyira emelkedtek, hogy papir-szükségletét már saját ó-turai papirmalva fedezni képes nem lévén, azt a Tauber-féle, dejthei papirmalmából kénytelenített pótolni.

1798-ban a kassai könyvnyomdát és könyvkereskedést Landerer Ferencznek, a család egyik tagjának adta át, ki ott számos éven át működött, de halála után e nyomda más kezekbe került.

II. Landerer Mihály, szintegy mint atyja, a magyar irodalom iránt rokonszenvvel viseltetett és kiadásában a magyar könyveknek adta az elsősegét, ámbar az olvasó közönség nagy része, kivált a városi lakosok, németek lévén, magyar könyveit nem mindig akadtak vevőkre; — de mellözvén az anyagi hasznot, érezte már akkor, hogy a magyar nemzet egy jobb jövő előcsarnokának küszöbén áll, és így tudta, hogy minden igaz hazafi kötelessége a cél elérésére körül-ményeihez képest segédkezet nyujtani.

Mennyi jeles mű került ki, mint Landerer saját kiadása, e nyomdából, mi a tudományos világban még most is kézen forog, felesleges volna elősorolni csak kiadványainak 1820-diki jegyzékét említtük, mely 225 magyar, 133 latin, 58 német, 40 szláv, összesen 456 munkát tartalmazott, nem is említvén az elfogyottakat és a szerzők és könyvtárosok költségén nyomtatott könyvek sokaságát.

A Landerer-féle pozsonyi nyomdából került ki az 1796. és 1802-iki országgyűlési diariumok, az 1791., 1796., 1802. és 1808-ki vármegyei akták, az országgyűlési küldöttség munkálatait, ugyszintén a vármegyei és városi hivatalos nyomtatványok s mintázatok, megannyi tanujelei az üzlet ter-

jedtségnek s az iránta ébredt általános biza-
lomnak.

1809-ben II. Landerer Mihály bevégzé hazafias földi pályáját. Összes üzletei ekkor fiára **Füsküti Landerer Lajos**-ra maradtak, ki még ekkor iskolába járó fiu volt, később, több évig kadét egy magyar gyalog ezredben; s kinek nevében, nagyko-

ruságáig, az ügyes, tapasztalt és művelt Blöszl József mint ügyvivő kezelte az üzletet, melyen azonban, minden fáradsága daczára meglátszott a hanyatlás, részint a háborús idők következtében, ré-

egy ügyvivő, 2 szedő, 3 nyomtató, 1 könyv-
rakó, feldolgoztak évenként 100 bál papi-
rost; Pesten: egy ügyvivő, 2 szedő, 1 nyom-
tató, a papirszükséglet évenként 50 bál papirt
tett, míg jelenleg e nyomda egy hét alatt
majdnem többet feldolgoz.

1820-ban Landerer Lajos elhagyván a katonai pályát, a nyomdára már nagyobb befolyást kezdett gyakorolni, újabb lendületet adott különösen pozsonyi üzletének és már ekkor több könyvet adott ki „Landerer örökösei“ czégg alatt. A meglévő 8 sajtó folytonos működését szorgalmazta és azon-
felül még egygyel szaporította is.

Végre 1824-ben elvérén nagy-
korúságát, a nyomdákat saját keze-
lése alá vette. A pozsonyi saj-
tók számát kilenczről kettőre le-
szállítván, a többivel pesti nyom-
dát nagyobbította, már akkor
is fősúlyt fektetvén Pestre és csak
az országgyűlések tartama alatt
szaporította időközben néhány saj-
tóval pozsonyi nyomdáját.

Katonáskodása előtt és után a
könyvnyomdászat buzgógn tanul-
mányozván, annyira megkedvelte,
hogy minden a nyomdászati hala-
dás terén felmerülő újításokat,
fölfedezéseket, semmi költséget nem
kímélve, azonnal alkalmazott, és
azon arányban, a mint a volt Tratt-
ner-Károlyi nyomda hanyatlani
kezdett, az övé emelkedett. Ő volt
az egyedüli nyomdász Magyaror-
szágon, ki az idő kívánalmaival
lépést tartott és 1833-ban az ak-
kor divó és kedvelt *congrève*,
guilloché és *iris* nevezetű szines
nyomtatást megkezdette, és e cél-
ra Pesten egy külön nyomdai osz-
tályt és melléje stereotypiát is
állított. A legjobb külföldi mint-
ták, kitűnő festék-kezelés, ügyes
vésnökök és értelmes segédmun-

LANDERER LAJOS. (1800-1854.)

szint mert hiányzott az önálló, vállalkozó
tulajdonos.

Érdekesnek tartjuk a pesti és pozsonyi
Landerer-féle könyvnyomdák állását 1817-
ben, ide ígatni, annak bebizonyítására, hogy
Landerer Lajos kiskorúsága alatt mily kis
mértékben folyt az üzlet. Pozsonyban volt:

kások, saját nyomdai tapasztalásával egye-
sülve, megtették a kellő hatást, és majdnem
minden kitűnőbb munka borítékai, valamint
más különféle nyomtatványok változatos és
meglepő színvegyülmében nála nyomtak. A
pesti nemzeti színház első színlappját szintén
ő nyomtatta nemzeti színben. — A hazában

levő gyógy- és illatszerek, kik azelőtt az árúkra szükségelt csecebecsüket külföldi könyomónknál rendelték meg, ez időtől kezdve mind Landerer szines nyomtatványait vették igénybe, ugyanarra, hogy e nembeli tömeg megrendeléseknek számos sajtói alig bírtak megfelelni.

Ez időben következett be az 1838-diki pesti árvíz, annyi nyomor okozója, de annyi nemes emberi tett alkalma is. Landerer Lajos is azon feláldozó emberbarátok egyike volt, kik tulajdon értük kockázatásával mentettek meg számos szerencsétlent. Egy akkor megjelent „Emlékkönyv“ így szól róla: „Landerer Lajos volt az, kit e szomorú napok alatt a legveszélyesebb pontokon lehetett látni és a legszorongatottabbaknak segélyt hozni, — ott, hol embertömeg egymásba fonódva csüngött a háztetőkön, ott, hol egyes házromok magaslatain egész családok előtt táruult fel a bizonyos halál toroka — ő nem ismerő akadályt, sem veszélyt, düledező falakat megmászott és úszó háztetőkről mentette meg számos felebarátait.“

Többi tény István főherceg szemelátára történő, ő fensége személyesen nyilvánította neki legmelegebb szavakban öszinte hálját. — Pest sz. kir. városa érdemei elismerésének jeléül ez alkalommal különdíjjal megjutalmazta, az országgyűlési nyomtatványok kiállítása megszüntvén, a „Landerer és Heckenast“ cég az országgyűlési nyomtatványok kiállítására a pozsonyi nyomdát az üzemeltető ügyvezetőjének, Schreiber J.-nek örök áron eladta. A főszűrt ezentúl a pesti könyvnyomdára fektetvén, azt mind nagyobb kiterjedésre és virágzásra emelték.

Az első magyar miniszterium egy bankjegynyomda felállítására végeztet Landerer Lajoshoz, mint elsőrangú és tapasztalt nyomdászhoz fordult, s ő azt a czélnak teljesen megfelelőleg s a mellett oly rögtön varázsolta elő, hogy még a nyomdászok közt is általános csodálatot gerjesztett. Ezen bankjegynyomda technikai vezetésé addig, míg minden rendes kerékvárába jó, Landerer Lajosra ruházott, mely bizalomnak ő szakértőleg meg is felelt, miről az ugynevezett „Kossuth bankok“ eléggé tanuszkodnak.

Ez volt, hogy úgy mondjuk, utolsó nevezetes vállalata. Egészsege hanyatlani kezdett s élete utolsó éveit fájdalmas betegségben élte le; de ennek dacára soha sem lehetett töle panaszt hallani s vig kedélyét, 1854-ki február 1-jén, életének 54-dik évében, Vác mellett történt haláláig megtartotta.

Füsküti Landerer Lajos ügyes és tanult nyomdász, jó főnök, nyílt, egyenes, bátor jellem, minden szépért, jóért lelkesülni tudó férfiú volt. Alárendeltjeinek öszinte, teljes tiszteletét és szeretetét bírta, s temetésén Vácra a többi nyomdák is, a távolság dacára, különdíjjal voltak képviselve. Halála után az egész üzletet Heckenast Gusztáv vette át, s Landerer örököseivel barátilag kiegyezkedvén, egyedül kezelte. 1863-ig „Landerer és Heckenast“ impresumot használt még, de ez időtől kezdve névleg is egyedüli birtokosa az egykori Landerer nyomdának.

Landerer Lajosnál kihalt e híres család azon ága, melynek kilenc férfi- és két nőtagja Budán 108, Pozsonyban 95, Pesten 78, Kassán mintegy 30 évig terjesztette a műveltséget és irodalmat. Bátran elmondhatjuk, hogy ez volt eddig a „legnagyobb és leghelesebb hazai könyvnyomdász-család.“

Szabó József, nyomdász.

mulva 5—6000 előfizető jelentkezett, mi addig a magyar journalistikánál hallatlan szám volt. 1844-ben e lap szerkesztését Szalay László vette át. Később Csengery Antal, 1849 elején pedig rövid ideig Szilágyi Sándor szerkesztette a „Pesti Hírlap“-ot, míg a Haynau-időszak alatt végképp elnyomatott.

1848 márczius 15-én délelőtti 10 órakor a hatvani utcazi Horváth- (jelenleg Pálffy-) házban volt Landerer és Heckenast nyomdából kerültek ki az első cenzurátlan, szűz nyomtatványok Magyarországon, t. i. az ismeretes 12 pont, valamint Petőfi „Talpra magyar, hí a haza“ című lelkesítő költeménye. S másnap a sajtószabadság kihirdetésének öröme a város kivilágított, a könyvnyomdászok testületileg körmenetet tartottak, az uri-utczában a „nemzeti kör“ helyisége előtt több szónok beszédet tartott a sajtószabadság jelentőségéről, szóval: e napon minden hazafi szív erősebben lüktetett, miután a soha nem élvezett és századokon át jogtalanul visszatartott sajtószabadság végre igéből testté lön.

Az országgyűlések ez időtől kezdve a törvény által Pestre tétvén át, a pozsonyi Landerer-féle nyomda fenntartásának az utóbbi időkben csaknem egyedüli czélja, t. i. az országgyűlési nyomtatványok kiállítása megszüntvén, a „Landerer és Heckenast“ cég az országgyűlési nyomtatványok kiállítására a pozsonyi nyomdát az üzemeltető ügyvezetőjének, Schreiber J.-nek örök áron eladta. A főszűrt ezentúl a pesti könyvnyomdára fektetvén, azt mind nagyobb kiterjedésre és virágzásra emelték.

Az első magyar miniszterium egy bankjegynyomda felállítására végeztet Landerer Lajoshoz, mint elsőrangú és tapasztalt nyomdászhoz fordult, s ő azt a czélnak teljesen megfelelőleg s a mellett oly rögtön varázsolta elő, hogy még a nyomdászok közt is általános csodálatot gerjesztett. Ezen bankjegynyomda technikai vezetésé addig, míg minden rendes kerékvárába jó, Landerer Lajosra ruházott, mely bizalomnak ő szakértőleg meg is felelt, miről az ugynevezett „Kossuth bankok“ eléggé tanuszkodnak.

Ez volt, hogy úgy mondjuk, utolsó nevezetes vállalata. Egészsege hanyatlani kezdett s élete utolsó éveit fájdalmas betegségben élte le; de ennek dacára soha sem lehetett töle panaszt hallani s vig kedélyét, 1854-ki február 1-jén, életének 54-dik évében, Vác mellett történt haláláig megtartotta.

Füsküti Landerer Lajos ügyes és tanult nyomdász, jó főnök, nyílt, egyenes, bátor jellem, minden szépért, jóért lelkesülni tudó férfiú volt. Alárendeltjeinek öszinte, teljes tiszteletét és szeretetét bírta, s temetésén Vácra a többi nyomdák is, a távolság dacára, különdíjjal voltak képviselve.

Halála után az egész üzletet Heckenast Gusztáv vette át, s Landerer örököseivel barátilag kiegyezkedvén, egyedül kezelte. 1863-ig „Landerer és Heckenast“ impresumot használt még, de ez időtől kezdve névleg is egyedüli birtokosa az egykori Landerer nyomdának.

Landerer Lajosnál kihalt e híres család azon ága, melynek kilenc férfi- és két nőtagja Budán 108, Pozsonyban 95, Pesten 78, Kassán mintegy 30 évig terjesztette a műveltséget és irodalmat. Bátran elmondhatjuk, hogy ez volt eddig a „legnagyobb és leghelesebb hazai könyvnyomdász-család.“

Viselte a gyászt

Viselte a gyászt, hosszasan viselte S volt a miért gyászoljon a magyar; Feldúlva lön a hős nép ősi telke S tiport mezőjén csak gaz nőtt s avar; A drága vér, mely hős fiak szívéből Szent szabadság! éretted omla ki, Hiába folyt . . . napunk leszáll az égről S jöttök komor felhők borulati.

Sötét, vak éj volt; egy sugárt se láttunk; Mír-mír szemünk a fénytől elsokott; Nem is volt fény, csak hogyha ége házunk, Avagy ha közénk a villám csapott Pásztortűz is ha kelt az éjszakában, Szétszórta fagyos éji szél legott; — De öríznek szívünk sötét bujában, Hűn öríznek mégis egy csillagot.

Honszerelm! te fényes drága csillag, Te voltál a bús éj szöveteke; Nem tévednék, oh, mert sugaraidnak Szállá függött szemünk tekintete. Törött hajók a vésznek tengerében Midőn merült s vigyorga ránk halál, Nem veszteték el gyáva sülyedésben, Te fönntartál, mint mentő deszkáid.

És végre már im partot ére lábunk, Fölvirradott a hosszú éjszaka; S mi a parton búsan, tűnődve járunk, Keresve azt, mit a vész meghagyta; Arczunk borús, miként az ég felettünk, Nem sít a nap melegt sugára ránk Nem ily derű, ah, mely után epedtünk, A melyért oly buzgón imádkozánk!

De lesz idő, hiszem, lesz nemsokára, Hogy fönn sugár s verőfény lesz alatt; Virágait mely rég hiába várja, — Kihajt az ág s kizöldül majd a hant; A bereken is, hol most méla csend ül, Majd felviharzik még a régi hang; A szabadság himnusza újra csendül, Vagy újra kong a félvert harang.

Várady Gusztáv.

Egy sziget a Csöndes-tengeren.

Az ismeretes szárazföldnek alig van oly pontja, mely a lélektani s philanthropiai tanulmányozásra érdekesebb tárgyat szolgáltatna, mint a Csöndes-tengerben fekvő magános Pitkairn sziget és lakói, s bizonyára csak az a kevés és hiányos tudomás, mely elkorig feléle Európába eljutott, oka annak, hogy e kis szigetnek meséivel határos története még valami vaskos regényre nem szolgáltatott alkalmat.

Mi ez alkalommal Dr. Scherzer, a Novara hajón világot körül utazó természetudósának jegyzetei után akarjuk az érdekes szigetet s lakóit az olvasóval megismertetni.

A részvevő olvasó ítélje meg a következőkből maga, hogy azok az események, melyeknek Pitkairn sziget a múlt század vége óta színhelye volt, nem inkább hordják-e magukon egy regényszerű monda jellegét, mint egy igaz történetét.

Az 1787. év december havában az angol kormány a „Bounty“ hadihajót, Bligh kapitány alatt Tahiti szigetére küldte kenyérfacsemeték beszerzése s azoknak a keletindiai gyarmatokba való szállítása végett.

A hajó 1788-ban megérkezett Tahitiba, s elegethőképen ellátva magát a kivánt növényekkel, 1789. áprilisban elhagyá a szigetet. Az elutazás után néhány hétre a hajó kevés számú személyzete közt lázadás ütött ki, melynek indítója s vezére az első hadnagy Keresztély volt. Okot erre Bligh kapitány durva, zarnoki bánásmódja adott, ki a tiszteltől úgy, mint a matrózoktól a legelkerülhetlenebb élelmiszereket is megvoná, s a legcsekélyebb panaszt és nehez elést is a legszigorubbant büntette. — A lealázó bánásmód a büszke és jellemes hajóhadnagyra oly mély benyomást tett, miszerint elhatározá: éjjel csónakba ülve, a hajót elhagyni s magát a hullámokra bízni. De társai megakadályozták e kétségbeesett terv kivételét, s egy közülük azt indítványozá, hogy kerítsék inkább hatalmukba a hajót, s a kapitányt büntetésaival együtt tegyék ki annak a sorsnak.

Határozat és kivétel egy volt. Keresztély és néhány bajtársa, jól fölfegyverkezve, meglepték a kapitányt és hivat; a kiknek ellenállását tartottak, megköltözték; egy csónakot bocsátottak a tengerre; ellátták azt vitorlával, iránytűvel,

élelmiszerekkel, kardokkal és fejszékkel, és a kapitányt, a második hadnagyot, az orvost, a fővést és 15 matrózt kényszeríték e csónakra ülni s elvitorlázni. A mint ez megtörtént, eloldák a csónakot a hajótól, s míg ők a hajóval kedvező széllel észak felé hajóztak, a kis jármű szerencsétlen személyzeivel csakhamar elűnt szem elől.

Keresztély most átvette a Bounty parancsnokságát. Tanácsot tartottak a teendőkről, s azt határozták, hogy Tahitihoz nem messze valamely ismeretlen s látogatatlan szigetet keressek fel. — Megváltoztatták tehát irányukat; a kevéssel ezelőtt fölvert kenyérfacsemeték nagy részét a tengerbe hányák, s csak annyit tartottak meg, a mennyi éppen elégségesnek látszott a kiválasztandó szigeten elfűtésére az esetben, ha ott ez a tropikus lakókra nézve oly nélkülözhetlen növény nem találtatnék.

Keves nap mulva ez esemény után megpillanták Tubuai szigetet. Ámbar a szigetlakók ellenséges indulatot tanúsítottak irántuk, mégis elhatározták a letelepülést. S valóban e sziget igen alkalmasnak látszott a letelepülésre. A kenyérfacsemeték, a pizang és a taro, valami gumós növény, mely a déli tenger szigetein a mi burgonyánkat helyettesíti, — nagy mennyiségben jöttek elő, és a művelésre alkalmas talaj a gazdálkodásnak szép jövőt ígért.

Két körülmény azonban meggátolta a lázadók és szigeten való huzamos tartózkodását, egyik a benszülöttekkel való villongások, mi már az első napokban néhány szigetbeli halálát vonta maga után; — másik a nők hiánya.

Visszaemlékeztek most azon bizalmas, gyöngy viszonyokra, melyet Tahitiban való tartózkodásuk alatt az ottani nőkkel szöttek, s elhatározták ama báj szigetre visszamenni, a régi viszonyokat újabbban s tartósabban megkötni, s egyúttal néhány tahitii férfit az új telepítvény számára földművelést végeztet meggyerni.

Visszavitorláztak Tahitiba. Egy költött esemény, mit visszajövetelük okául felhoztak, Tahitiban barátságos fogadtatást eszközölt számukra. Azt mondták, hogy egy szigetet földöztek fel, melyet most be akarnak népesíteni. Bligh kapitány — mondták — visszamaradt, s Keresztélyt, az első hadnagyot küldte el a Bounty Tahitiba, hogy ott sertészeket, tyukokat, yams-gyökereket és más gumós növényeket szerezzen be.

Az együgyű tahitiiak semmit sem kétkedtek az elbeszéltek igazságában, s vonakodás nélkül teljesítették a hajósok minden kívánságát. Csak a nők közül nem találkoztak annyi vállalkozó, a mennyit szeretek volna. Csupán 9 nő hajózott el velök, ezeken kívül 8 férfiú és 10 gyermek. Visszatértek Tubuaiba, s még egy kis erdőt is építettek védelmül egy a benszülöttek, mint idegen hajók ellen, azon esetre, ha rejtejük Európában kitűndök, s kísérlet tétetnek elfogatásukra.

De a makacs ellenségeskedések e második tartózkodást sem tették tartóssá Tubuaiban, s minthogy a velök jött tahitiiak közt is viszálkodások törtek ki, elhatározták Tubuai másodszer is elhagyni, az engedetleneket hazájukba visszazáratni, s egy más, teljesen lakatlan szigetet keresni föl állandó letelepülés végett.

A Bounty egykori személyzete közül csak nyolczan maradtak meg Keresztély mellett, s ezek fogadtatást, hogy követni fogják őt mindenüvé, a férfi ők vezetni fogja. A tahitiiak közül csak 6 férfi és 12 nő lépett a hajóra, ez utóbbiak közül 9 a lázadók, 3 pedig tahitii nejei voltak.

Egy hétig hajóztak ide s tova az oceanon a nélkül, hogy tudnák tulajdonképen merré és hova akarnak menni. Végre Keresztélynek a Pitkairn sziget jutott eszébe, melyet egy régebbi utazása alkalmával ismert meg. E felé irányozták most a hajót, s 1796. januárban szerencsésen el is jutottak oda. E sziget azon matróztól vette nevét, ki azt 1767-ben legelőször látta és földözte fel, — s a legdélibb azon veszélyes szigetespart közt, melyek a déli szélesség 25° és nyugati hosszúság 132° közt fekszenek. E sziget körös-körül meredek, hegyes bazalt szikláktól látszik körítve lenni, melyeknek összevissza repedezett tömege szüntelen a tenger tajtéka által van bevonva. Csak nagy fáradsággal, sok nehézséggel, igen kedvező idővel, s teljesen nyugodt víztükörrel, s igen kis csónakokkal hozzáférhető, s így is csak egyetlen helyen. Az angol hadihajó lázadó alig választhattak volna biztosabb menhelyt, hogy magokat és vétüküket a világ és a törvény elől örökre elrejtsek.

Keresztély ugrott először partra; a part szomorú, sivár tekintete nem riasztá vissza; behatolt a sziget belsejébe, mely alig 3 tengeri mérföld terjedelmű, s ismételve felkiáltott: „Ez aztán a hely, a milyen csak kell! tessék most minket fölkeresni, vagy innen elhurcolni!“

El levén tökéletes örökké e szigeten maradni, beszorították a hajót oly helyre, a honnan lehetőség lett volna azt ismét kimozdítani, s midőn Keresztély parancsot adott a hajó folygújására, megsemmisítte egyszersmind a lehetőséget is, Pitkairn valaha elhagyhatni.

A sziget teljesen lakatlannak találtatott, ámbar valamely régi telepítvénynek többféle nyomai voltak láthatók. Ismeretes levén a lázadók előtt a büntetés, mely reájuk fölfűtésük esetében vázalkozott, egynek közülük fölválva mindig a sziget legmagasabb partján, honnan az egész ocean belátható volt, őt kelle állania, hogy minden rejt-helyűkhöz közelgető hajót azonnal jelezzon. Egy év mulva azonban ez elővigyázat abbahagyatott; kezdék magukat megnyugtanni, s minden kilitás s vágy nélkül, hogy e szigetet valaha elhagyhasák, megelégedésben és bőségben éltek.

Azon gyümölcsökön kívül, miket a szigeten találtak, a velök hozott magvak is kitünően diszlették, s kevés munka és fáradság mellett is bőven termelt a kenyérfacsemeték, yams, taró, édes burgonya, banán, cukornád, kokos-dió és dohány. Sertések, tyukok és kecskék borították nem sokára a szigetet, s minthogy kivájt fertészekből kis ladikokat alakítottak, izletes halétekben sem szenvedtek hiányt.

De ez a nyugodt csendélet oly vad jellemek között, miniket ide a sors össze sodort, nem tartott sokáig. Három vagy négy év mulva Quintal, egyike a Bounty matrózainak elveszté nejét, és társai, kik kezdetől fogva a velök jött tahitiiakkal úgy bántak mint rabszolgákkal, azt a jogtalanságot követték el, hogy egy tahitii férfit nejét kényszeríték férjéig elhagyni és Quintalal élni.

Ezen aljas követelés borzasztón felingerlé a tahitiiakat, s folygúját kebleikben azt a boszorosomjat, mely a csendes tengeri szigetlakókat oly rettenessékké teszi. Hatalmukba ejtettek néhány löfögyvert, megölték vele Keresztélyt s egyik társát, épen midőn a mezőn dolgoztak, s megsebesítettek egyet a még hátramaradt 4 európai körül.

Ámbar a tahitiiak e tény által lecsillapítani látszának boszorgágyukat, mégis egy ily esemény után kibékülésre s barátságos együttélésre többé gondolni sem lehetett. Keves nap mulva a kis szigeten patak módjára folyt a vér; és a kis község, melynek oly nagy érdekében állt volna az egyetértés, 4 személyre olvadt le. A tahitii férfiak mind legyilkoltattak, s a 4 lázadón kívül csak 10 nő s néhány gyermek maradt életben.

Ebben a vizagszalan állapotban az angol matrózok egyike, ki ezelőtt valami szeszgyárban dolgozott, a Ti növény nedvéből elkezdett valami erős liqueur féle italt készíteni. A mi csak új szerencsétlenséget és boldogtalanságot hozott a kis telepre. Kettő, névszerint Roy és Quintal folytonosan részegek voltak, ugyanarra, hogy az első egy alkalommal bizonyos lelki zavar rohamában a tengerpart felé szaladt, s egyik sziklacsúcsról a tengerbe zuhant. E katasztrófa a megmaradtakra oly mély benyomást tett, hogy a szeszkezesítést egészen abba hagyták, s egész életükre lemondtak a szesz italok élvezetéről.

A kis községet azonban nem sokára új csapás érte. Quintal, ugyanaz, kinek szabólatlan indulata már egyszer oly nagy szerencsétlenséget okozott, második nejét is elveszté, s első követelését oly brutális és társai életét fenyegető módon ismétlé, hogy ezek azon borzasztó, de a körülményeknél fogva majdnem igazolható határozatra jöttek, hogy társukat kivégezzék.

Mostantól fogva a szigetlakók erkölcsi állapotában tökéletes fordulat állott be. A két életben maradt matróz: Jonny és Adams, kik némi nevelésben részesültek, kizárólag a gyermekek nevelésére szentelék idejüket. Egy év mulva azonban már Jonnis bajtársa, sorvadni kezdett, s meghalt egyetlen egy szájára karjai között. Így a lázadók közül, kik tíz év előtt e világtól eltaszított kis szigeten kerestek menedéket a törvény büntető karjai ellen, már csak egy volt életben; mindnyájan, — az egy Jonnyt kivéve, természet ellenes halállal multak ki.

Adams, ki tulajdonképen Smith Adam nevet viselt, most tökéletesen megváltoztatá életmódját, szokásait, s a rendelkezése alatt álló minden szellemi és anyagi erővel azon kis nép nevelésével s képzésével foglalkozott, mely később minden tengeri utas csudálkozását magára vonta. — Egy biblia s néhány épületes folyóirat, ez volt minden nyomtatvány, a mi a kis gyarmatban található volt. Ezeket arra használta fel Adams, hogy a fiatal nemzedéket, mely körül nevelkedett fel, olvasni és imádkozni tanítsa. Maga is kevés neveléssel bírva, tanult, míg másokat tanított. A kereszténység alapigazságait, minden dogmatikus szörszahasogatástól menten a maga eredeti s fenséges egyszerűségében tanítá megismerni. Tanrendszert a szelidségre, testvériségre alapítá, oly erényekre, melyeknek jelentősége az új apostolra nézve annál szembetűnőbb lehetett, mennél elevenebben élt lelkeben a társainak egyetlenlétsége s viszálkodása által okozott bajok emlékezte.

Igy nevelé a kicsinyeket, egy gyengéd atya minden szorgosságával, ámbar azon 19 gyermek közül, a mennyi akkor a szigeten létezett, egyetlen egy sem volt saját gyermeke, mert csak késsőbb, második neje által ajándékozottat meg Adams örökösökkel.

A vén matróz a pitkairni fiatal nemzedéket alig volt képes egyébre, mint az írás és olvasásra megtanítani, de ha nem nevelt is belőlük tudókat, mégis emberket képzett azokból, s a szigeten minden későbbi látogatói meg voltak lepetve a tiszta erkölcs, megható jószívűség által, mely Adams növendékeit kitünteté, kiket az az előzékeny bánásmód, az a szívből jövő szeretetreméltség jellemezett, melyet nem úgy kell betanulni, mely a természet adománya s épen ezért is oly vonzó, oly tiszteltreméltó. (Folytatás következik.)

A tenger rémei.

A tudatlanság oka a félelemnek; egy élő lény sem fél attól, a mit jól ismer. A vihar közt nőtt tengerész a szárazföldön sokkal félénkebb, s a városok lakói a tengerre gondolnak borzalommal. Igen! mert nem ismervén, vesztélyekkel és rémekkel népesíti meg az emberi képelet a tengeret még ott is, hol semmi sincs.

A tenger rémei közt kétségkívül a legnagyobb szerepet játszó már néhány század óta az u. n. „óriás polyp“ és a „tengeri kígyó.“

Polyp vagy hydra alatt — mint tudjuk — rendszeren oly apróbb tengeri állatok értenek, melyeknek csigánemű és szétágazó puha testök van, s így inkább növényekhez, mint állatokhoz hasonlítanak. Már a Jézus korabeli írók említettek egy ily fajú szörnyeteket a Földközi-tengeren, melynek 700 font nehéz dereka s 30 láb hosszú karjai voltak. Azóta számos szemtanuk állítják, hogy találkoztak a legmélyebb déli tengereken oly óriási polypsal, melynek tölgya nagysága dereka s 15—20 láb hosszú hatalmas karjai voltak, melyekkel nemcsak hogy a csethalakkal megbirkózik, hanem még a vitorlás hajók árboezait is megragadja s magával vonja a tenger fenekére. Minthogy azonban sokan mindezt kineverték és mesének tartották, oly heves vita fejlett ki újabban külföldön a két part között, hogy végre egy pár angol és amerikai tudományos társulat szükségnek látta, közbevetni magát és hiteles vizsgálatokat rendelni.

Több tengerparti falu és város jegyzőkönyve, a legtekintélyesebb angol lapnak, a „Times“-nek hasábjain megjelent számos czikk megértesíték az előbbi állítást, oly férfiak tanuskodtak a tény valósága mellett, kiknek józan ítéletét s igazságszeretetét nem lehetett kétségbe vonni. 1853-ban Steenstrupp tanár talált egy ily óriás puhányt Dánia partjain; majd 1861-ben a híres Ehrenberg is bizonyította ezt a berlini akademiában. Mindemellett a kételkedők nem hallgattak el, s ép oly neveltségesnek mondták az óriás polypokról szóló állításokat, mintha valaki azt erősítené, hogy elefánt nagyságu gilisztát látott. Hanem még ugyanazon évben egy hatalmas csapás várt a hitetlenekre.

1861 végén ugyanis Berthelot teneriffai francia konzul a következő tudósítást küldé francia akademiának: „Nov. 2-kán, a mint az „Alecto“ nevű gőzösn Madaira és Teneriffa szigete közt (Afrika észak-nyugati partjainál) haladtunk, a legénység körülbelül 18 láb hosszú dereku és 8 karu téglavörös polypot vett észre a hajó körül, nagy merev szemekkel s legalább is 1/2 láb nyílásu szájjal. A szörnyeteg azonban előbb ellalt, mintsem megosiphették volna. De e hó 30-kán ismét megjelenvén, a kapitány úzóbe vette s végre csakugyan sikerült hurokra keríteni, miután már több szigony és golyó repült belé, de a melyektől nem látszó megsebesültek, egy kivételével, a mely után nagy mennyiségű tájték, vér és nyáladék folyt tőle s igen erős moschus-szagot terjesztett. A kötél azonban mindig lesiklott e

*) Garnitur szó alatt értik az egyalaku, de különböző nagyságu betük egész sorozatát, névszerint: nonpareil, petit, garmond, cicero stb. fel a legnagyobb alakig.

puha testről, úgy hogy végre is csak a farkuszonyon akadt meg, s midőn ennél fogva már épen a földzetre kezdtek felhuzni, a kötél a test többi részének súlya alatt — mely körülbelül 40 mázsa lehetett — a puha testbe vágódott s a farkkal együtt kezökre szakadt, míg a derék és fej a tenger mélyére fűnt.

E tudósítás, mely mellett több mint husz szemtanú kezeskedik s melyet több arra járó hajóskapitány is erősített, csakugyan oly hiteltelre talált a tudományos körökben, hogy a nagy tekintélyű Milne Edward szavára majdnem minden kételkedés elnémult, s így méltán mi is valónak vehetnők, hogy léteznek oly óriás polypok, melyek, habár a gőzösk felfordítására nem is, de legalább az emberek elragadására képesek, — ha az ellenfélnek még is nem volna oly alapos oka, melyek előtt — mint mindjárt látni fogjuk — egy másik esetben le kell rakni a fegyvert.

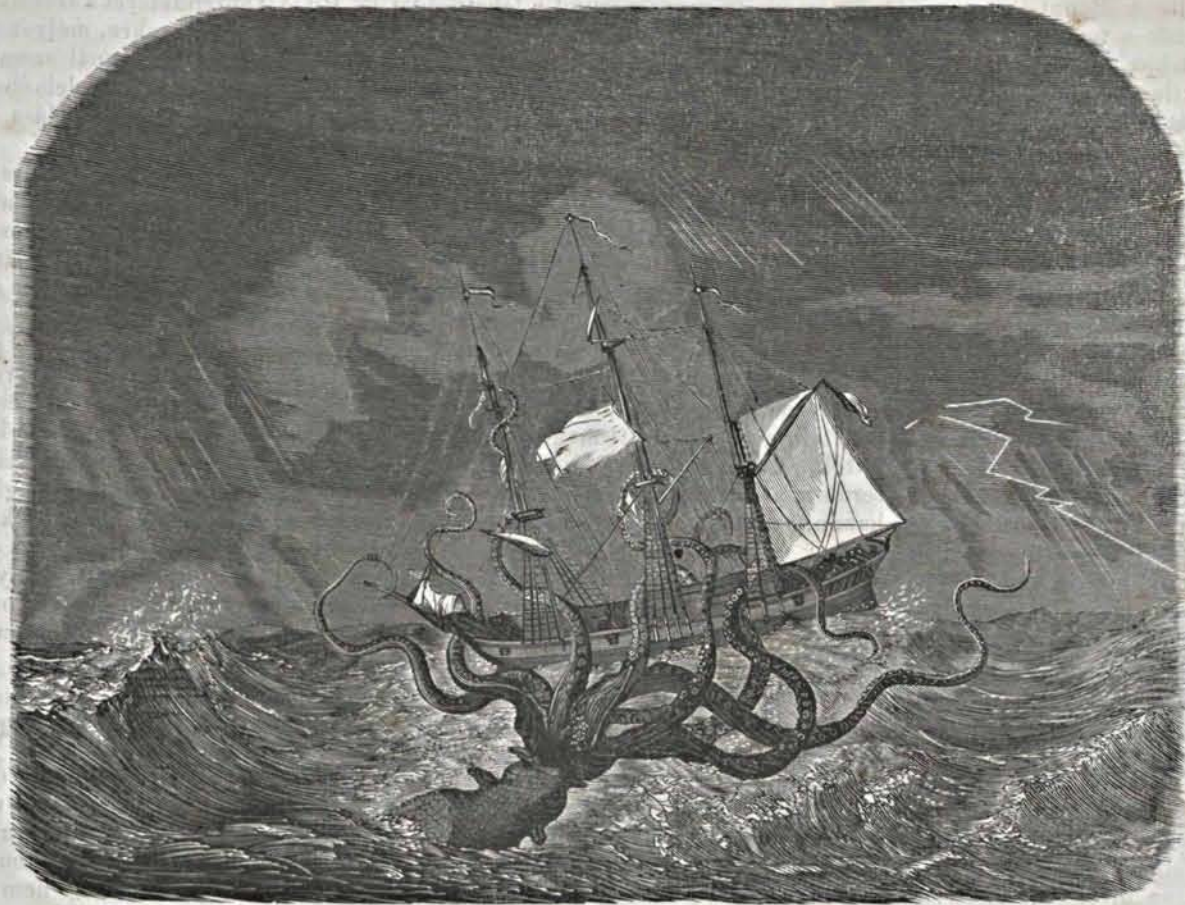
A másik rettegett szörny ugyanis a tengeri kígyó. Régi írók és újabb utazóknál gyakran találhatja az olvasó ennek leírását. 600 láb, sőt néha 1 vagy épen 1½ mérföld hosszú, vastag s ma testű, borzas feji szörnyeteg, fején lyukakkal, melyeken át mint a czehal, magásra lövelli a beszívott vizet; néha szenderegve lebeg a vízszin alatt, mint Egede látta, a midőn ha felriasztják, sebes kunkorlatokkal hirtelen körül-

kezdtek, főleg a „Castillanai“ gőzös kapitányának, Harringtonnak tanúsága után, ki az angol tengerészeti főkormányzókhoz beküldött jelentésében maga és tisztjei nevében határozottan kinyilatkoztatja, hogy velök együtt az egész hajólegénység kezeskedik arról, miszerint a hajók-

óriás felé, mely eleinte észre sem látszott őket venni; a mint azonban a kötelek reá vetették, azt fejről lerázva s iszonyu nyelvtől nyújtogatva, hirtelen feljök indult. Erre aztán, nem látván tanácsosnak tovább tréfálni, visszafelé iramodtak, de a szörny is mindig nyomukban volt, míg nem a hajóról érkezett segítségvel végre is legyőzték, csakugyan a földzetre került. Hosszu nyálkás testét tömördek előli állatok lepték el, s midőn ezeket közelebről vizsgálgták, akkor veszik észre, hogy előtök tulajdonképen nem tengeri kígyó van, hanem egy 100 láb hosszú s 4 láb vastag *Alga*, tengeri növény, mely midőn horgas gyökereivel s hulyas tapintatu szárával a tenger fenekéről felszakadva, a felszinen uszik a hullámok között, valóban annyira hasonlít egy óriás kígyóhoz, hogy nem csodálkozhatni, ha ily közlebről megvizsgálás nélkül annyi századokig állatnak tartották.

Igy tehát az egyik kisérlet már megsemmisült, s kérdés, hogy vajjon a másik is nem e sorsra jut-e? Bármint legyen azonban, annyi mindenestre jó tanúságul szolgálhat ez esetből, hogy ha még a 19-dik században is ennyire megbírt gyökerezni egy természeti csatlódás, hát akkor az óskor csodáiról mit kelljen tartanunk?

Dapsy L.

Óriás polyp.

tól alig 10 ölnyre ép oly óriás kígyó uszott el, minőnek rendszeren a tengeri kígyót rajzolják.

Azonban éppkor megjelenik egy más hasonló hiteltű tengerésznek, Smyth Friderichnek is egy jelentése, mely szerint: a mint Mulnein közelé-

Queretaro piacza. (Mexikóban.)

zárja a hajót, vagy a sziklához szorítja azt, hogy az utazók elveszve neki táplálékul szolgáljanak; majd lassu hullámzó mozgással uszik tova a vízszinön, mint a kígyók szoktak.

Mind ezt ismét számos jelentések erősíték, annyira, hogy 1851-ben a legkétkelhetőbbek is hinni

ben állomásozva, egy bozontos főt láttak uszni a távol tengeren, a bátor ifju azonnal csónakba szállt, elhatározva valahára közelebről megismerkedni a szörnyeteggel, melyet mindnyájan tengeri kígyónak ismertek fel. Nehány önként vállalkozó társával jól fölfegyverkezve eztek az

Queretaro.

Queretaro városa, Miksa császár gyászosa kivégeztetésének vérel jelölt színhelye, szomorú nevezetességre jutott a legújabb történelemben, melyet róla nem egyhamar fog letérülni az eny-

hitő feledés. A mexikói forradalom s fejtelenség közepette, midőn az ott legutóbb történt borzalmas események az egész mivel világ figyelmét odairányozták, Queretaro azon pont, melyen minden szem megakad.

E szomorú érdeknel fogva, azt hisszük, a kép, melyet itt bemutatunk olvasóinknak, sajátosság érdekességgel fog birni. Queretaro, a hasonnevű tartomány főhelye, egyike Mexiko fontosabb központjainak. Egy domb lejtőjén fektve, északi s déli oldalán jókora magasságu hegyekkel érintkezik, melyről buja tenyészetű völgybe lehet lenézni, melyben gazdagon termő szántóföldek s mezők váltják egymást, miket földalatti csatornák s nagyszerű vízvezetékek öntöznek, mik a város több mint két ezer házat is vízzel látják el. E vízvezetékek egyike különösen nagyszerű, több mint negyven iven nyugszik, legalább 12 öl magasságban.

Van Queretaroiban két egyházközség, hat férfiszáza, három nőkolostor, főtanoda, kórház.

Képünk a vásártér ábrázolja, érdekes elevenességében. A rom, mely a piac közepén látható a szent ferenczeniek régi kolostorának maradvá-

lehetett rá, hogy Brazília, Tunis, Marokko, Siam, Japán és a többiek hogyan töltik be ebben a nekik szánt tért? Azonban a bizottságok korántsem jöttek zavarba vagy haboztak, hanem nyugatot és keletet e csarnokban szépen összeháttették s amannak kiállításnyai közé ide is, oda is beillesztették emezét.

Egy rhode-islandi gazdasági gőzgép, mely egy lőerőre s egy órai munkára csak 3 font szenet szükségel, s a Fland H. párisi gyárában készült 50 lőerőjű kéthengerű gőzgép egymás mellé állítják. Mindjárt ezek mellett emelkedik a tunisi bey fából készült pavi lonja. Tarka-barka, lobogókkal fölcifrázott alkotvány, mely pompás rakhelyül szolgál egy pár — nyeregnek. Szomszédaik két fegyvernök a japáni herceg kíséretéből, kiknek czimerük valószínűleg régiebb valami ezer esztendővel, mint a Montmorencyeké. Első pillanatra a lovag sisakéjteménye költi föl csodálkozásunkat. Ez ugyanis nem valami régi vérszomjas japán vitét, véres fegyvereket vagy valami mesebeli állatot, griffet, sárkányt vagy más hatalmat, oroszlánt, sást vagy effélék, hanem egy-egy egyszerű kis fehér nyulacsakát ábrázol futtában. Minthogy a nyulak

A vilákiállításból.

A svéd és az amerikai népiskola.

Igen szerencsés gondolat volt a kiállítást rendező bizottmánytól, hogy a művészet, ipar és mezői gazdaság terményei mellett, azon eszközök is a világ közönség személe állítsanak, melyeket a különböző népek a tanításra használnak, mintegy a gyümölcs mellé a fát állítván oda. E felhívásnak majdnem mindenik polgárisált nemzet megfelelt, az egyik teljesebben, a másik hiányosabban. A legtöbb — és ezek között Franciaország és Ausztria (s ez utolsóra, fájdalom, Magyarország is be van olvasztva) csak úgy állította ki a tanszereket, mint egyéb terményeket; négy nemzet azonban: a porosz, szász, svéd és az észak-amerikai külön épületet rakott a parkban. Ezek között a szász annyiban legteljesebb, a mennyiben a falusi tanodától az egyetemig minden könyvet és egyéb taneszközt előmutat, hozzá a testgyakorlót, minden készülékével együtt. A többi három csak a népiskolára szoritkozik ugyan, de ezt úgy a mint rendezve szokott lenni, padostól, mindenestől álli-

Keleti gépcsarnok, a parisi vilákiállításban.

nya, s ma kut gyanánt szolgál. A piac Queretaro főtere, s rendszer helye egyszerűen a kivégzéseknek. Ha a császár kivégeztetése nyilvánosan történt, miről bizonyos adataink nincsenek, akkor annak is e téren kellett végrehajtania, a kolostor romjainak tövében.

Kelet a vilákiállítás gépcsarnokában.

Paris, augusztus 1-én.

Jobbról, balról, mindenfelől egyre-másra dícsérgetni halljuk a vilákiállítás ügyes, czélirányos rendezését. Vessünk egy pillantást a gépek csarnokába s itt különösen keletnek ilyenemű kiállított tárgyaira. Ez az egy pillantás teljesen elég lesz arra, hogy a rendezés ügyessége fölött fejet csóváljunk s e tekintetben egészen ellenkező meggyőződéssel hagyjuk oda e nagy érdekű csarnokot, mint a milyen elővéleménnyel szemlélkedni kezdtek a világ jelen haladási, munkálkodási irányának képviselői, a gépek fölött.

A ki előre megsejmelte a kiállítási épületet s különösen a gépek csarnokát, bizony kíváncsi

valószínűleg Kiou-Siou szigetén se u vitézettek, mint a Duna vagy Szajna partján, ez alkalommal alighanem a gyorsaságot jelképezték. A tátott száju, felcizcomázott és jól megterhel gyalog harczos fogait teljesen bevonta arannyal és igen közönyösen fogadja a járkáló japán atyafiak szemrehányásait, a kik pazarlónak mondogatják ő kegyelmét. A legkülönfélébb alakú, olykor óriás nagyságu nyilakon és ijakon kívül egynehány puska is van kiállítva, melyek nagyon is nyugatias golyókat lödöznek s mindenben hasonlóak az angol fegyverekhez. Ott találunk három élő egyiptomit is, kik selyem hálóköntösükben kényelmes támlásszekeiken nyújtózkodnak s a körülöttük heverő dobokkal, pálmafákkal, krokodilokkal és strucctojásokkal alkirály ő felsége gépkiallítását képezik. Ne feledjük még el Ismail pasa nőinek egynehány gyalog hintáját sem.

De hogyan kerülhettek mindezek a gépkiallításba? Kérdi a jámbor szemlélő vagy olvasó. A bizottság fennen hirdetett ügyességével és mindenhatóságával felelhetünk csak. — e — g.

tották ki. Különösen a porosz népiskola legteljesebb, minthogy itt nemcsak a tanításra szolgáló eszközöket, hanem a tanítás eredményét is szemlélhetjük, a gyermekek munkái: írás, számvetés, fogalmazás, oda levén téve az illető könyvek szomszédságába, a tanítványok nevei és kora megjelölésével. Ezt sem az amerikai, sem a svéd iskolában fel nem találjuk, valamint nem azt a felvilágosítást, mit a porosz iskola felügyelőjétől nyelhetünk. Míg t. i. ez, a berlini tanítóképezde tagja, minden kérdésre adhat feleletet, az amerikai iskolában németországi, a svédben francia (még pedig utóbbiban tanulatlan) ember örködik, a minék az a kelletlen következtetés, hogy pl. a svéd iskolában, hiába kéri az ember a saját szerű, alkalmasint a híres Liak rendszeréhez képest készült testgyakorló eszközök magyarázatát. Azonban e hiányokat leszámítva, egyik iskola mint a másik, a svéd úgy mint az amerikai, érdeket ébreszt a szakértőben. Ismertessük meg tehát olvasóinkkal mind a kettőt; legelőször is a svédéről szólva, a mely nálunk hihetőleg még kevésbé ismeretes.

Mig egybeült egy-egy padon hat, sőt tíz, s az amerikai népiskolában két tanuló ül egymás

mellett: a svédben mindenik növendék külön padlalt s előtte és evvel összefüggőleg külön asztalkával bir, egy kis köz levén hagyva jobbra és balra mindeniktől. Ennek ez az előnye van, hogy egyik gyermek a másikat nem löklösheti, s nem sugdoshat vele. Az asztalkába, mely lejtős, tinta- és porzótartó van bemélyesztve, s jobbra a tanulóól, meg szemben vele, hogy könyvét oda támaszthassa, két a közepében csúcsba összehetető lapos rézrudacska kinálkozik neki.

A tanszék fölött balra fekete tábla áll, egyik felén, hangjegyjé módjára vonalozva, az énektanítás, a másikon tiszta fekete, a számvetés végett. Ezen tábla a közepén az állványba illesztett tengelyszerű szegen forgatható, s alól fogófélvél megerősíthető.

A falak felvél durrván szinezett térképekkel, s a szentírás jelenetével ezek alatt a svéd királyokat mutató képekkel, valamint virágbrákkal. Ez utóbbiakon a virág fehéren marad, míg körülötte a virág feketére van befestve. De vannak valódi növénygyűjtemények is, úgynevezett herbariumok, s azonkívül egy kis ásvány-gyűjtemény. Vajon azonban a falusi iskolába vagy pedig a vakok intézetébe való e az ásványgyűjtemény és a vakok tanszeri között kirakott mértani testek, azt nem tudom.

A könyvek között feltűnt a sok biblia és imakönyv, jele annak hogy protestans iskolában vagyunk; továbbá élmes krónika, mely a hazai történelmet adja elő. Olvasókönyvet is találtam, de a melyről, nem ismervén a nyelvet, ítéletet nem mondhatok.

Vége szemembe tűnt, sajátzerű alakjánál fogva, a kályha. Képzelmén az olvasó álló szekrényt fehéritett téglából, melynek belseje üres, s melybe kis takaréklámpát vasból illesztetik, a mely és a szekrény teteje között jókora hézag marad. Az egész a terem egyik szegletében, a tanítótól jobbra esik.

Az amerikai tanodában, miként már említettük, két-két tanítvány ül egy padon, jókora szabad tér levén hagyva a padok között, úgy hogy a tanító mindenik gyermek mellé oda férhet. A falon nevezetes államfelfirak és vezérek (Washington, Lincoln, Grant stb.) arcképei mellett, térképek függnek, ezek között az illető állam, melyben az iskola fekszik, igen részletesen rajzolva. Közbe jelzőszavak írva nagy betűkkel, pl.: Mindig igazat szólj. Előbb dolgozni, azután játszani. Sokáig élt, a ki jól élt; s egy igazán az amerikai vállalkozó szellemről tanuskodó: Keress utat, és ha nincs, csinálj!

Az első olvasásra olvasó falitáblák s a számolásra vizirányosan felírt golyók használtak. Később a fekete tábla vétetik igénybe, melyhez törölköző tartozik, a melynél azonban a szivacs czélszerűbb. Palatáblák is vannak, s ezekhez oly irányok, melyekből csak a vég látszik ki, a többi, mint a rajzán, fálva van beburkolva. A palatáblák fakereitén részt betűk és számok, részt alakok látszanak, melyeket a gyermek mindjárt szokott irlhat vagy rajzolhat le a palatáblára. Vannak bezárató palatáblák is, mint valamely könyvnek kettős borítéka, vastag papírosból, melynek belse két oldala pala-nyaggal van bevonva. Eredeti még a könyvhordó, vagyis egy keskeny sajtóalakú eszköz fából, melybe a könyvek összeszereltetnek, hogy ki ne essenek, s így vitetnek az iskolába és haza. Einnél a Franciaországban szokások és viaszos bőrből készült tárcák bizonyosan czélszerűbbek.

A mi már a könyveket illeti, ezeket jóknak találtam ugyan, a nélkül, hogy újságok által nagyon feltűntek. Az olvasás szótogolási módszer szerint tanítattik a s helyesíráshoz saját füzetek használtanak, hol a sor elején a felírt szók, végén az éjett hibák száma jegyeztek fel.

Irnia Dunton-féle módszer szerint tanítanak, mely ugylétszik abból áll, hogy eleinte az apró betűk is három sor közé íratnak, és csak később kettő közé s utóljára egyre, s azonkívül a betűk dőlését is részletes vonalok mutatják. A rajzmin-ták közönségesek, de a földgömbök között láttunk telluriumokat, melyek az egész naprendszer állítják előnkbe tönör alakokban. A kiállított hangjegyek énekeskönyv francia nyelven van írva. A mértani testek innen sem hiányoznak, valamint nem az irálygyakorlatok.

Ennyi tantárgy, cunyi tanszék egy ingyen népisiskolában! (Common free school.) Nálunk egynemelyik alsó gmnásium sem rendelkezik ennnyel. De az amerikaiak mindenben takarékosak, csak az iskolákra költenek sokat, jól tudván, hogy ez a leghasznosabb befektetés.

A gyermekek szorgalmát és magaviseletét

egy könyv mutatja, melyet természetesen a tanító vizs s melyben három rovat fordult elő: látogatás (az iskola látogatása), szorgalom és magaviselet, minden napra, kivéve a szombatot és vasárnapot, a mikor t. i. nincs iskola. Ebből a könyvből a tanító minden hónapban ad mindenik növendéknek kivonatot, melyet ez a szülők megmutatni s ennek láttamoza után visszahozni tartozik. Valamely városnak összes iskoláiról külön nyomatott évi-jelentések adnak számát, a mit a kiállított „Annual Report of St. Louis public schools” által bizonyítanak.

Hogy mindamellett miért nem kaptak az amerikaiak aranyérmét, hanem csak ezüstöt, annak okát nem tudom, hacsak az ásvány- és növénygyűjtemények, valamint a tanulók munkái hiányának nem tulajdonítom, a mely utóbbi fogyatkosban mások is szenvednek egyébiránt.

Irányi Dániel.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület budai kertész-, szőlész- és pinczemesterek képezdijének keletkezéséről.

Mint hogy most 1867-ben közlöm a fent megnevezett képezde eredetének történetét, s nem többé okom arra, hogy szóba ne hozzak a nyilvánosság terén néhány ide vonatkozó adatot, a melyet eddig csak meghitjtemnek fülébe sugva szoktam elmondani.

Volt t. i. Veszprém vármegye valamelyik városkájában egy orvos, ki terjedelmes környékének bizalmát és szeretetét bírta. Működése a megye figyelmét sem kerülték ki, s azért is tiszteletbeli főorvosának nevezte ki az illetőt; ez az orvos, mivel üres óráiban a tollat is szokta forgatni, eltalált nyerni 1847-ben egy 30 aranyos pályadíjat, melyet Stáhy Ignác az ország akkori főorvosa a legsikerültebb orvosi- és természetudományi helyeire kitűzött. — Polgártársai bizalmát szintén bírván, nemzetéri kapitányának választották meg stb.

E közben 1848 és 49-ben panaszok merültek fel a felett: hogy a haza megveszített szabadságharcosai orvosokban szűkölködnek. Mi természetesebb ennél fogva, mint az: miszerint Magyarország több orvosa a nyugalom karjaiból kibontakozván oda sietett, a hol egy szentnek elismert ügy tevénységét ezentul valamely más és szokatlan irányban vette igénybe. Embertünk is így vélekedett; oda hagyta biztos állomását, hogy hivatását ott kövesse, a hol nagyobb szükség vala reá. Ámde a körülmények nem sokára megváltoztak; a haza többé nem szorult rá e téren, szokott szerenésje háttá fordított neki, minthogy ezentul csakis azok szerencsége indult virágzásnak, kik a „Gütesinnter”-ek praedikatumával dicsekedhettek; s mivel ismerősünk ez omnipotens ajánlattal nem bírt, senki sem akarta vagy merre többé pártját fogni. — E közben feje szűkülni kezdett, egyik hajszálát az idő, a többiet a gondok keserősége öszitette meg, s végre is azon tapasztalásra tett szert, hogy hatalmasabb hajfehérítő tinctura aligha van annál, mintha az ember ötöd magával kereset és kilátás nélkül kénytelen tengeni.

A jobb idők szerzeménye, mint magyar pénz, szeme láttára lón elégette; maradóka pedig napról napra fogyásának indult, valamint a remény és hitének ama szilárdsága, mely szerint eddig azt tartá: hogy az ég a becsületes és képesített küzdőket el nem hagyhatja.

Közvetlen dolog egyébiránt, hogy a gondok az álmot is elűzik, s hogy az álmotán északák véghetetlen tét nyujtanak a gondolatok tömredékségének, melyek közé a többi közt a következők is vegyültek: hogy t. i. 1-ór szinte lehetlenség, miszerint oly ember tönkre menjen, ki a gyakorlati tudományokban járta, s azok alkalmazását sem irtózik, s 2-ór hogy Magyarország politikai egének akkori constellatioja mellett legtanácsosabb leend a természet ölen és emlíni a függetlenségnek azon fokát és nemét vafalásztani ezentul életpályául, melyre a megszokott körülmények még tét engednek. Fidibus tehát a diplomából! Péle a joggal, melyet nyujt és elő a gyakorlati és természetudományok alkalmazásával és azon képességekkel, melyekkel azon diploma valamikori megszerzése egyuttal felruházott. Ha pedig a bátor lépés, mely a praktikus tudóst távol tartá a közelebbi érintkezéstől a ferde irányu emberekkel, sőt a természet ülébe visszaterelte — ha mondom egykor ezen elszánt lépés sikerülni fog, ha a saját magát szám-

üzte orvos önfentartási érdekeit új pályáján biztostotta. akkor arra törekedjék, miképp gyűjtött tapasztalatai alapján a kultúra e terén nemcsak saját maga, hanem hadja anyagi érdekeit is előmozdítsa. E czélra pedig vezetheti őt: az irodalom és az előszónak oktató hatása.

S ime ez uton keletkezett nemcsak a pesti haszonkertészeti vállalat, hanem kertészeti s egyéb gazdászati irományaim is, utóbb a haszonkertészeket képző gyakorlati tanintézetem Pesten.

Orvosársaim közt 1850-ben újra megkezdvén az orvosi pályát, tán holtig megmaradt volna kezdőnek a vén kezdő. — Orvosok rendes körülmények közt elegend vannak, s mivel alkalmuk van kiképzésükre, vannak is köztök jobbaknál jobbak: — holott rendszeresen és tudományosan kiképzett gazdáknak nagy szükségé volt akkoriban e hazának, mely dacára annak, hogy egyesesen földmívelésből élünk, mégis rendszeren csak dilettantok által mivelleti anyaföldjét.

Ha akkoriban zsebem talán csak annyival is bírt volna, mint fejem, alkalmamint többet és jobbat állítottam volna fel egy egyszerű fánovelde s kertész-képezdénél.

Körülbelül tehát ilyenek voltak akkori éjszakáimnak, nem tudom már, gondolataim-e vagy talán csak álmaim? De tagadhatatlan, annyit igaz: hogy a kijelölt pályának neki indultam.

Hogy voltak-e az új pályának törése alkal-mával meg ezentul is álmotán éjszakáim? az maradjon meg privát titkaim tárgyaként, de hogy 18 év alatt többször a siker örömei is meg voltak, azt szívesen ki fogom utóbb mondani azért: hogy minden becsületes utánnam és mellettem küzdő társam vigasztalására és felbátorítására szolgáljon.

S ime így lón elvetve az Orsz. Magyar. Gazd. Egyesület budai intézetének magva a Rákos homokjában 1853-ban a pesti fánoveldeben, s habár szűkebb körülmények alatt, s csupán csak a haszonkertészet szűkebb terére szorította, mégis rövid idő alatt virágzásnak indult a képezde; tanítványainak száma több ízben meghaladta a 30-at a sok ambulans és praeparandistákon kívül.

Ily virágzásában magára vonta utóbb az intézet a magas kormány figyelmét, és részesült, sőt jelenleg is részesül annak tetleges támogatásában.

1860-ban pedig átvette azt az Orsz. Magyar. Gazd. Egyesület, legalább tét nyitván már most nemcsak gyűjteményes és minta-szölleiben a szőlészet gyakorlati megtanulására, hanem felszerelt gyéllérthgyi pinczejében az okszerű és rendszeres borkezelésre is, azaz oly mesterségre, melynek megtanulására Magyarországon eddig csak budai intézetünk nyujt alkalmat.

De minthogy hosszú a tél, s minthogy a tanár maga is rendszeren tanítva tanul, tágul folytonosan intézetünk ismeretterjesztési köre, mai nap már a váltó-gazdaság elvei, fogásai és gyakorlati alkalmazására is kiterjeszkedik; mire a 32 holdnyi kísérleti tér, ha nem is nagyban, de kicsinyben igen is elég alkalmat nyujt.

Kérdés már most: hogy van-e az intézetnek látszataja az életben, hoz-e kamatozat?

Hoz bizony! — Nem ugyan pénzben, mert fenntartása az Orsz. Magyar. Gazd. Egyesületnek szinte még pénzbeli áldozattal is jár, — valamint pénzbeli áldozattal jár bármennyi más intézet is, egyeteminktől kezdve egész le a legutolsó falusi vagy pusztai iskoláig; de szellemi kamatait szápen meghozza a szakképzettségi terén. Fekete József egyetemi botanikus, kertünk kiváló tehetségű kertésze, intézetünkben vetette meg szép képességei alapját; Kern Emil, Ó Felsége a szerencsétlen mexikói császár pinczemestere Lacroma szigetén, tanítványunk Kirschner András Kalocsán, Sváby János Békés-Csabán, Zsofia Ferenc Szabadkán; Klementis Kornél Pilisen stb. működnek mint jó hírű egyesültek, községi vagy külterületi kertészek; Gyermán Ferenc, Szücs Alajos, Szilágyi János, Illés Hugó, Mudi Ferenc, Kranyik András és sok mások urasági kertekben tanuskodnak arról, hogy a magyar izlés és ügyesség dolgában szinte annyit ér, és érhet mint a külföld tanítványai, s tanuskodnak arról is: hogy a magyar nyert anyag nem az utolsó, ha jó gyárba kerül; — hogy valamennyi tuskóból nem sikerül Apollót faragani, az magától értetődik.

Az intézet az idén augusztus hó 9-én fogja megtartani nyilvános próbatétét, az Orsz. Magyar. Gazd. Egyesület budai szálló-iskolájában délutáni 4 óra tájban, s annál jobban fog örülni, minél több szakember s vendég fogja jelenlétével megtisztelni.

Szülők pedig, kik fiaikat a jövő szeptemberben kezdődő kursusra az intézetbe adni szándék-

koznak, s a felvétel közelebbi feltételeiről értesítést venni kívánnának, szíveskedjenek a program megküldése végett az alulírtéhoz, mint intézet igazgatójához, bérmentes levelekben fordulni.

Entz Ferencz.

Az ausztráliai vadak életéből.

(Eredeti közlés.)

(Vége.)

Táplálkozásuk is vad emberekhez való. Legfőbb s legkedvezőbb eledelük az oppossum és veluby, kanguru-nemű kis zsebes-állatok, melyek magok is iszonyu büdösek, s tölük a vele élők is szintoly szagot kapnak; e büz eredetileg egy fá-level (az apel-tree levelének) szaga, melyvel az oppossum él s mely harmadsorban még az emberen is megérzik. Észik a kanguru és ausztráliai medve (native-bear, benzülött m.) húsát is, és — főképp az öregeket köztök — mindenfélé kígyókat, még a mérgeseket sem véve ki. A madarak közül szeretik a vadrcézt és a kakadúkat. A guano-gyík, mely a kígyóknak nagy ellensége s maga is roppant mérges harapással bir, rendkívül szagos zsirt ad nekik, melyvel csúzt, sebeket, fekélyeket stb. gyógyítanak. Énni való zsirjokat egy patkány-nemű kövér kis állat a *bellicut* adja. Növényvilágból kedves eledelük a kukorica, melynek körülbelül 100 külön fajta van Ausztráliában, továbbá az *arrow-root* (nyílgyökér) nevű igen tápláló lisztes gyökér, mely itt vadán terem. Kedvenz italuk a rum s általában a pálinka minden alakjában, és szintoly kedves nekik a dohány, melyet rágnak is, füstölnek is; mert ép oly jól tudnak bagózni is, pipázni is — mint a mi cigányaink, kikhez valódtörök életükben is hasonlítanak. Ha lakhelyt változtatnak, magokkal viszik mindenököt, a gazda a hátán vizs mindig 5—6 oppossumot, mert a nélkül nem lehet hagyni a házat (ház ugyan nincs!) s így utaznak erdőről erdőre.

A bushmeneknek tulajdonképi, azaz valamennyire kiképzett, vallásfogalmaik nincsenek. A keresztényesség, mint említők, eljutott egy részökhöz, de sokan közülök most is eredeti állapotukban vannak. Istenről nem igen tudnak, de az ördögöt nagyon félnék. A tüzet s az égi testek közül a holdat imádásig szeretik, a nélkül, hogy tulajdonképp vagy szertartásokkal imádnák; ellenben a mennydörgéstől irtóztatón félnék.

De ha tulajdonképi vallásos szertartásaik nincsenek is, vannak azokkal rokonos cselekvények, pl. a házasságkötésnél, halottak temetésnél stb. melyekről dr. Kemp élethi leírása szerint érdekes lesz egyetmást közlenünk.

A lakadalom oly módon megy végbe, hogy az ember csodálkozik, hogy van kedve akár-melyiknek is völegény és menyasszony szerepét játszani benne. Egy nagy *bush-fire* (erdei tűz) körül összegyűl az egész *tribe* (törzs), köztük a házassalándók is. A mindnyájoktól körülállott tüzőn oppossumot, kígyókat, s más állatokat sütnék, melyeket aztán mindjárt meg is falatoznak. A lakoma végén, az egészen anyaszült meztelen menyasszony egy éles üvegdarabot (széttört üveg-palaczkból) ves a kezébe s a völegénynek előbb vállán kezdve karjait lefelé, hosszabban bemetszi oly mélyen, hogy egy-két ujj is belefér a sebnyílásba. Mindkét karon így 8—8 vágást tesz, azután a hátán végig 13-at, a mellén pedig hosszabban felülről lefelé jobbról is 7-et, balról is 7-et. A műtét elvégződén a menyasszony részéről, most a vérben fordó völegény veszi az üvegdarabot s hasonló bizonyítványát adja menyasszonya iránti szerelmének. Ha ez is megvan, addig visszatartott orditozásait megeresztik s kiabálnak és üvöltenek mint a farkasok s egyszerűsmindegrálnak és táncolnak a tűz körül mindaddig, míg a véresvets és kimerültség miatt össze nem rognak. Sebeket nem szabad egyébbel gyógyítani, mint hideg vízzel; marad is utánuk nagy vastag sebhely mindenütt.

A férj azután az asszonnyal egy bának, mint a kutyaival; a nő egészen alárendelt helyzetben van, csaknem baromi tulajdon urának. Minden munkát a nő végez, fat vág, tüzet rak, süt, mos, — míg a blackfellow a hűvös árnyékban heverész. Magok megmosdani ugyan nem szoktak soha, testüket zsirral kenik be s a napon megszáritják; nem is fésülködnek s azért oly boglyasok, mint a széná. Bőrük fekete s a sok kenéstől kemény, cserespedett; hajuk göndör, gyapjuszerű, durva.

Mikor házasságra lépnek, a férj rendszeren 16, a leány 12 éves. A hűtlenséget kegyetlenül

büntetik meg: de a férjnek joga van nejt másnak átadni, s e jogával a fehérek irányában él is, kiknek egy kis dohányért vagy páhinkáért szívesen odaengedi feleségét.

Mint a lakadalmi, szintoly sajátságosak a temetkezési szokások. Ha valaki meghal, pl. egy nő, a gyászoló fél, a férj, tomahawkjával összevagdálja magának a fejt, vállát, nyakát, míg patakokban csorog a vére s akkor elkezd farkasmódra üvölni. A hullát csak 24 óráig tartják fenn, de addig egy percze sem hagyják el; akkor 3 láb mély gödört ásna, fenekére egy széles fahéjat, valamely gummy-fa, vagy vas-fa héját tesz ki alól, arra fektetik a blanket-be burkolt hullát és pedig hanyatt fektetve, de nem kinyújtóztatva, hanem összekapcsolt karok- s felszúgordott lábakkal, a mint tudniillik rendszeren feküdni s meghalni szoktak. A testre megint széles fahéjat teritnek s arra vetik aztán a földet, de csak egy lábnyi vastag réteget; a többi ürt pedig levágott száraz és zöld faágakkal töltik meg. A mint a sír be van földve, elkezd az egész gyászkiéret szaladni s egy két mérföldig meg sem állanak. Egy év eltelle előtt vissza sem szabad jöni a sírhoz, de akkor ismét visszatérnek s ott ütök föl tanácsukat. Gyászolás okáért kivált a nők kakadullakkal tarkázzák föl magukat.

Hordó-emelő eszköz.

A bor vagy sör lehozása azzal a kénytelenséggel van összekötve, hogy a hordó hátulsó felét meg kell emelni. Rendszeren így szokták, hogy óvatosan emelik és rendre-rende pozokot tesznek alja. Bármily óvatos legyen azonban az emelés, csaknem lehetetlen kikerülni, hogy a folyadék föl ne zavarodjék s ezáltal egy része kárba ne menjen. Már eddig is kísértegettek segíni ezen, de a kísér-

Hordó-emelő eszköz.

let vagy igen drága volt, vagy nem elég tökéletes. Eme képen itt egy új hordó-emelő eszközt ismertetünk meg, mely felül egy vagyunk értesülve, hogy oleó s teljesen czélszerű, a mennyiben minden megzavarodás nélkül emelhető általa a hordó akármlényen állásba: ha tetszik, csak hátulsó felét emeljük tetszés szerinti magasságra; ha tetszik, egészen fölvesszük az ászokról. Ajánlja ez eszközt azon körülmény, hogy könnyen mozdítható egy részről a mára és az, hogy: gyerek is működhet vele jókora hordókon. Feltalálja egy angol mérnök, Harlow Róbert; nálunk még nem készített, de Németországból megrendelhető a Magdeburg mellett fekvő Buckaából, Schaffer és Budenberg gépgyárából. —

Egyveleg.

“(Zürichből) felhívásokat küldenek ezét a nemzetközi béke-kongresszusra, mely szept. 9-én nyílik meg Genfben. A felhívás a kongresszus főczéljál említi, hogy a tagok minden országban, minden rendelkezésükre álló eszközzel mozgítsák elő a szabadság, a jog s béke fenntartását Európában. Az aláírók között van Louis Blanc, Garibaldi, Stuart Mill, Prévost, James Fazy, Herizen, Vogt Károly, Hugo Victor.

“(Tolvenverseny a párisi kiállításán) Hat párisi zsebmetsző fogadott hat londoni ellen, hogy melyik társaság lop több órát egy nap alatt. Fogadtak pedig tíz darab 200 frankos órában. Munkához láttak és este a 6 angol zsákmánya 25 óra

volt, ezek közt 8 ezüst, a párisiaké pedig 37 óra, még pedig csupa arany. A párisi zsebmetszők tehát fényes diadalt arattak.

“(Viktória királynő) gyászruhát rendelt meg Lyonban; azért nevezetes, mert halálfejek lesznek rajta és szegélyén könyek. Legalább 10,000 frankba kerül.

“(Drága sürgönyök.) Az atlanti buzal használatáért az amerikai kormány hat hónap alatt nem költött kevesebbet, mint 30,000 font sterlinget. Csak egy sürgönye a Párisban székelt amerikai követhoz, Bigelow urhoz, 17 ezer font sterlingbe került.

“(Konstantinápolyból) e hó 2-ről jelentik, hogy ott borzasztó tüzvész volt, mely alkalommal a pénzügyminiszterium épülete sok fontos okmány-nyal együtt a lángok martaléka lón.

“(Az indus háború.) Az egyesült státusok nyugati és többi részei közt a vasuti egybekötést létrehozandó, szükséges volt Amerikának vad állapotban levő részeit is vasuti hálózat által érinteni. Ezen részekben az indusok mindaddig nem voltak háborgatva és tetszők szerint tanáztak és vadásztak. — Az indusok ezen vas-és országutak által utolsó menhelyökből is kiűzetnek, minek meggátolására fegyvert ragadtak. — Itt tehát egy borzasztó embertelen háború van kezdetben, mely kölcsönös kegyetlenséggel folytatódik és melynek czéja mindkét részről az ellenség kiirtása. — Kétségtelen, hogy e háború az indusok végpusztulásával fog végződni, azonban az indusok önvédelme sokáig fog tartani, különösen azon oknál fogva, miszerint az indusok nemcsak nyilakkal vannak felfegyverkezve, hanem az „Indian Agents”-ok által, kik haszonlesők amerikai kereskedők, jó löfegyverek és revolverok birtokába jutottak. — A M. Zeitung new-yorki levelezője az indus háború jelen állásáról következőleg ír: „A Tongue folyónál, nem messze a Smith erősségtől, körülbelül 10—15,000 löfegyverrel ellátott indus a Sioux, Cheyennes és Arrapa hős törzsekből fekszik táborban. — Ezen kívül számos indus törzsök lesik az alkalmat ezekkel egyesülhetni és az amerikai státusokkal nyit harczra lépni. Az indusok nemcsak jó löfegyverrel bírnak, hanem mindegyik egy kis ponin lovagol, mi által az amerikai gyalogságnak működése rendkívül meg van nehezítve. — Az utazás vagy kereskedés e vidékeken majdnem lehetetlenné vált s naponta hallani kirabolt vasutivonatokról, scalpírozott vasutihivatalkokról, kirabolt és legyilkolt utazó csapatokról és több effélékről. — Sherman tábornok egy sereg élére állott s azt igéri, hogy 14 nap alatt az indusokat minden állásikból kiűzendi s a vasuti egybekötéseket helyreállítja. Valóban nagy ígér, különösen miután a desertio az amerikai seregek közt annyira lábra kapott, hogy egy lovasezredből (mely 1300 lovasból áll), 300 ember lovasból, mindenestül nyolc-napi masirozás alatt eltűnt.“ („Honvéd.”)

“(Az északamerikai Egyesült-Államokban) 1704-ben jelent meg az első hirlap „The Boston news Letter”. — 1834-ben csupán vallási tárgy folyóirat 56 jelent meg, 28,000 előfizetővel. — 1841-ben a brit sajtó Alsó-Canadában hetenkint 29,000, — a francia 8000 lapszámot bocsátott ki. Felső-Canadában volt ugyanakkor 28 hirlap, Newfoundlandban 9, Bermuda és Bahama szigeteken két hirlap. Brit-Guineában négy hirlap jött ki, a francziában egy, Bahiában kettő és Rio-Janeiroban nyolcz, valamint Baenos-Ayresban is, egyikök angol nyelven. Jamaikában kilencz, Barbadosban hat hirlap, kettéjét a szines lakosság alapította s organumul tekinthető. Új-Skotiában 1751-ben elsőben a „The Halifax Gazette” hirlap jelent meg. Most nagyítás nélkül felveheti, hogy az Egyesült-államokban évenként 200 millió hirlapszám jó forgalomba. — Közli Sz. J.

“(Világ-statisztika.) A legújabb statistika szerint ki van számitva, hogy a föld lakossága 1200 millióról 1300-ra emelkedett. A halottak száma kerek számban évenként 2 millió, naponként 87,000, óránként 3600, és percenként 60, úgy hogy minden másodperc egy-egy lelket visz az örökévalóságba. — Másrésztől ellenben a születés számasabb, mint az enyészett, mert míg egy perc alatt 60 lélek húnny el, ugyanazon idő alatt 70 új lélek ölt testet. A föld népessége tehát percenként 10, óránként 600, naponként 14,400, havonként 432,000 és évenként 157,680,000 emberrel szaporodik. E számitás szerint a földgömb népessége tíz év múlva több, mint két akkora lesz.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(Iskolai értesítvények.) Közlebről ismét több rendbeli iskolai tudósítványt kaptunk, melyekről örömmel teszünk említést. Legfigyelemreméltóbb közöttük a *posonyi kir. kath. főgymnasium értesítvénye*, melynek homlokán érdekes nyelvtörténeti értekezéssel találkoztunk, *Szarvas Gábor* tanártól. Az értekezés címe „Magyartalanságok” s üdvös célja az irodalmunkban kiváltképp a napi sajtó mohó sietsége által lábrakapott s nyelvünk eredeti tisztaságát veszélyesen fenyegető magyartalan szövegek és szókötés ellenére állítása. Az értekezés sok igazat mond, nagy bátorsággal s következetességgel, a mellett a régiebb nyelv-termekekkel merített alaposággal mondja el nézeteit. Ohajtandó volna, hogy e tanúság értekezése valamely nagyobb lap tárczájába is fölvetetvén, általánosan ismeretessé váljék; ha egyéb nem, hasznos eszmecsere támadhatna belőle. Az értesítvény többi tartalma az iskola múlt évi állását, a tanárok és tanulók számát, a tanrendszert stb. terjeszti elő. A nyolcz osztályos volt összesen 478 tanuló; 13 rendes és 4 melléktanár alatt. — A többi, eddigleg beküldött tudósítvány im itt következik: *Ó-Kanisza kir. szabadalmass mezőváros r.-kath. nyilv. elemi főtanoda*, valamint az ottani leánytanoda összes növendékeinek név- és érdemsorozata. — *Zenta kir. szab. város négy osztályos elemi főtanodája*, ugyszintén a kétosztályos leánytanoda, valamint a külvárosi al-elemi iskolák növendékeinek név- és érdemsorozata. — *Értesítvény a losonci ág. hitv. evang. négyosztályos algymsnasiumról*, melyben összesen 5 tanár működött, s a négy osztályban 54 tanuló, az előkészítő osztályban 17 tanuló nyert oktatást.

— *(A „Honvéd”) című magyar katonai lap* első száma megjelent. Szerkesztői több szakféri közreműködésével gr. Bethlen Olivér honvéd alezredes. Az első szám változatos tartalma, s ügyesen van összeállítva. A lapot a szerkesztőség programszerű nyilatkozata nyitja meg, melyben fejtegeti, hogy a katonai szent kötelessége a hazát, királyt és alkotmányt minden megtámadás ellen védeni, a győzelmet a hadtudomány, fegyelem és lelkesedés biztosítja s e tényező elmozdítására fog törekedni a „Honvéd.” Törekedik erre pedig úgy, hogy a honvédelem szervezését oly alapon indítványozza, mely fellelkesítse a katonákat, s a hadi tudományt rendszerezze, egybefüggő láncolatban fogja ismertetni. E nyilatkozat után az első számban értekezést találunk az ausztriai hadseregről, továbbá a különböző fegyvernemek ismertetését, a tárczában a komáromi ostrom egy részlete, s az aradi gyásznapi leírását s különféle a honvéd ügyre vonatkozó közleményeket. Ara a lapnak az aug.—decemberi folyamra 2 frt. 50 kr. kiadja Heckenast.

— *(„Prjtel Lidu, „Néparbat”) című tót lap* indult meg Pesten Jeszenszky László szerkesztése mellett, mely a felvidéki lakosság érdekeit minden tekintetben akarja védeni, a mint a program mondja: a panszláv agitációt, tehetsége szerint egyszélyozni.

— *(Ungváron új lap)* jelent meg orosz nyelven. Címe: „Világ”, szerkesztő *Ihnatkó György* gymnasiumi tanár.

— *(Potemkin Ödön)* mint szerző és Lauffer mint kiadó előfizetést hirdetnek „Az 1849-ik évi magyar hadsereg feloszlatásának okai, az aradi és temesvári táborozással” című munkára. A mű szept. közepén fog megjelenni 10—12 iv tartalommal. Előfizetési ára 1 ft. 50 kr.

Egyház és iskola.

— *(A közeledési miniszternél)* mikor a szultánt a határszélig kísérte, tisztelget Bonna csanádi püspök s egy orsovai küldöttség; este fátklyásmennettel tisztelte meg őt Orsova lakossága.

dessek a műszerek és kórházak tanulmányozása végett. A választás Kovács Józsefre esett.

— *(A pesti főreáltanodában)* a jövő tanév okt. 1-jén kezdődik; beiratások szept. 28., 29. és 30-án; beiratási díj 3 ft. 15 kr., félévi tandíj 5 ft. 25 kr. Egyuttal figyelemzetnek a t. cz. szülők, nevelők, élelmezők: hogy növendékeikre vagy a szálláson levő tanulóakra tanodalátogatás tekintetében szigorúan ügyeljenek föl; minthogy a felsőbb helyen kelt tanodai törvények értelmében nyolcz napig tartó be nem jelentett s igazolatlan elmaradás a tanulóknak az intézetből kizárását vonja maga után. — Ugyanezen törvények azt is rendelik: hogy a tanulóknak szállást fogadni vagy változtatni az igazgató belegyezése nélkül nem szabad; ellenben ha a tanuló, erkölcsiségére rossz befolyást gyakorolhat az szálláson van, azt az igazgatóság rendelkezésére tüztenél kell hagnyia: engedtlenség esetében a tanodából kitiltandó levén. A magántanulók tartoznak magokat kellő igazolványaik előmutatása mellett legkésőbb okt. 7-ig bejegyeztetni. Nem teny jeyzett tanuló, az eddigi érvényben levő szabályok értelmében, nem bocsátathatik a félévenként megtartandó magánvizsgálatokra. — *Az igazgatóság.*

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— *(Magyar hitelbank.)* A magyar miniszterium által revidált alapszabályok, mint „D — e” írja, az alapító consortium részéről elfogadtattak, s a legközelebbi napokban várható a legmagasabb szentesítés, mely után rögtön életbe fog lépni a vállalat. Az eddig megállapított program szerint a folyó hét végén már kitűztetik az alárás 3 millió forintig és pedig mint mondják aug. 18., 19. és 21-re. Minthogy az alapszabályok szerint a vállalat kiválólag magyar jellegű lesz, az alárás leginkább Pesten fog eszközöltetni, Bécsben pedig csak bizottmányilag.

— *(A Bécsben rendezendő)* iparkiallítás védnökévé Rudolf koronaherceget kérték föl, mibe király Ó Fudolfe belegyezett.

— *(Buda- város)* aug. 5-én tartott közgyűlésén Ország Sándor tanácsnok részletes javaslatot terjesztett elő, miképen lehetne a kormszámtatási haszonvetéltől folyó jövedelmét megasabbra emelni. Kimutatja, hogy Buda- város ebbeli jövedelmei az utolsó 3 év alatt csak 1100 ftra mentek, míg Aradon ugyanezen jövedéki ág 29,151 frot, Szathmárott 10,800 frot, Debreczenben pedig 29,886 frot jövedelmezett. A közhelyiséssel fogadott indítvány egy bizottságnak adott ki, mely ebbeli javaslatát az október havában üléselő közgyűlés elé fogja terjeszteni, hogy a haszonbéri rendszer jövő évre már e szerint alkalmaztassék.

— *(Az aradi csizmadia-cséh)* folyamodása folytán határozat hozott az aradmegyei bizottmány által, hogy egyformaság s a lakosság és iparosok könnyítése tekintetéből megengedtetik, miszerint az országos vásárok, az egész megyében, vasárnapi napokban délután az istenisztelest után kezdetüket vehetik.

— *(Tordán részvényes börtgyár)* létesítésére felhívást bocsátottak közre. A részvénytőke 200,000 ftra van szabva, miből előleg csak 60,000 ft. lesz befizetendő, és pedig 150 db egész 200 fts, és 200 db 100 ftos részvény utján. Az alapítók azt reménylik, hogy képesek lesznek nemcsak Erdélynek, mely jelenleg nyers bőrtöket visz ki, melyeket feldolgozva sokkal magasabb árakon ismét bevisz, hanem Oláhországnak szükségleteit is fedezni, s ezért méltán jó nyemerényre számítanak s igrének a részvényeseknek.

Közlekedés.

— *(A magyar északi vaspályán)* a pest-hatvan-tarjáni irányban auguszt. 10-től kezdve kivétel nélkül minden czikk az első vitelárra nézve fennálló tétel szerint (1³⁰/₁₀₀ kr. mászaja mérföldenkint) fog szállítatni, még pedig agió-pótlék nélkül. Az igazgató-tanács ezenkívül a 240 szekérből álló parkot, 100 újabb fűdött terhes szekérral határozta bővíteni, s erre nézve egy tekintélyes gyárral szerződött is már, melyek apránként 4 hó múlva fognak a társasághoz szállítatni. Ezek megérkezéig a nélkülözhető társzekereket (szén- és fogatszekeret) alkalmazatosítják a szükséges szállításokra s ez intézkedés annál üdvösebbnek mutatkozik, miután máris nagy mennyősségeket jelentettek be szállítás végett.

Mi újság?

— *(Gödöllőről)* a következő tudósítást veszszük: „A kastély teljes átalakításán igen erőlyesen dolgoznak; a munkálatokat Kirschner udvari építész vezeti, ki annyival is inkább siet, mindennel készen lenni három hét lefolyása alatt, minthogy akkor a fels. királyi pár huzamosabb ideig szándékozik itt tartózkodni.

Már kívülről is feltűnik a jelentékeny szépülés; a korábban szindelylyel fedett két nagy és négy kicsiny kupola fényes horganyfedelel kapott. A főbejárat, melyen nagyon meglátszott az idő foga, ámbár az ejtett sebeket részben elfödtek a felkúszó folyondárindák, — megint visszanyerte teljes fényben korábbi arany- és márványkiteményeit.

A két oldalról felvezető új fölépcső szellessé előcsarnokba vezet, melynek rokokó-ékiteményei kellemes benyomást tesznek a szemre; innen egy nagy előterem, az épen a főbejárat fölött fekvő díszterembe jutunk. Mindkét terem dísziteményei mult századi modorban vannak tartva s azon időre emlékeztetnek, melyben a kastély épült. A díszteremtől jobbra vannak a királyné termei: egy társalgó-, író- és öltöző-szoba, valamennyi új szőnyeggel bevonva s sötétbarna dífőbutorokkal berendezve. A hálószobát, melyben Mária Terézia több éjett töltött, ez uralkodónőnek arcképe díszíti; nem kevésbé szép azonban a királyné ágya is. Képzelsen magának az olvasó egy gyönyörű faragványokkal ellátott, tiszta renaissance-modorban készült mesterművet, mely a londoni vilákiállításon is e nemben a legszebb bútordarab volt, s akkor lehet némi megközelítő fogalma ez ágy szépségéről. A hálóteremből kis csigalépcső vezet a királyné földszinti lakosztályába, mely három kis szalonból áll. A falakat fatáblázattal és selyemszűnyegekkel borítják; az ajtók és ablakok kúszónövényektől benőtt verandára nyílnak.

A díszteremtől balra van a király 5 szobája: társalgó-, dolgozó- és hálószoba, a két utolsó a szolgálattelvő hadsegédek számára van berendezve. A butorzat és szobkában általán egyszerű és feltűnést nem okoz, itt is, valamint a császárné termeiben díofa képezi a bútoraryagot, csakhogy e díofa páratlan szépségű metszetekkel van ellátva. A főépületből kinyíló szárnyakban vannak a királyi gyermekek lakosztályai, balra a koronaörökös, jobbra Gizella főhercegnő szobái, ezenkívül a kiedret és szolgálattelvő személyzet számára berendezett szobák, számszerint mintegy 120.

A park szépségeiről nem is szölok, hisz azok eléggé ismeretesek s csak még annyit említek föl, hogy itt is mindent elkövetnek az elhanyagolás folytán magasra nőtt gyom kiirtására, hogy a kert megint régi fényében bájálhassa el látogatóit. Egy nagyobb szerű üvegházban szorgalmasan dolgoznak.

— *(Királyné Ó Felsége)* 300 forintot ajándékozott Kisfaludy Sándor sírszobrára.

— *(Abdul-Aziz szultán)* auguszt. 3-kán déli 12 órakor von bucsut a magyar korona területétől s lépte át vazallartományai határát. Másfél órával előbb azon tiszteletben részesültek az öt kísért küldöttségek, hogy bucsu-kihallgatáson fogadtattak. Külön kihallgatáson bucsuztak el a magyar miniszterium küldöttei, Mikó gr. miniszter s Fackh miniszteri tanácsos. Román küldöttség is érkezett a szultánt Károly fejedelem nevében üdvözlendő s öt további utjában kísérendő. A szultán egész utazása alatt nem távozott kabinjából.

— *(A közeledési miniszternél)* mikor a szultánt a határszélig kísérte, tisztelget Bonna csanádi püspök s egy orsovai küldöttség; este fátklyásmennettel tisztelte meg őt Orsova lakossága.

— *(A török császár)* 12,000 forinttal ajándékozta meg ama három hajó személyzetét, melyek őt és kíséretét szállították.

— *(Az amnestia)* mely a koronázás alkalmával Magyarországot s társországi számára kihirdettetett, Horvátország és Slavonia részére nem bírt érvénynyel. Legújabb hírek szerint azonban ez amnestiát egy júly 25-én kelt kibocsátvány ez országokra is kiterjesztette.

— *(Az egyezkedési eljárás)* Erdélyre nézve a pénzügyminiszter aug. 1-től kezdve megszűntette.

— *(Német és franciaia lapok)* szerint Kossuth nem fogadja el a váci követtséget.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 32-ik számához 1867.

Adakozások Pákh Albert síremlékére.

XIX. közlés. A „Vasárnapi Ujság” szerkesztőséghez beküldettek:

Bonyhai Benjámin gyűjtése: (Gyaldn.) Bonyhai Benj. 2 ft. Id. Hoffman Mihály 1 ft. Bodoky 1 ft. Kertay 1 ft. Krasochvill J. 1 ft. Ferentzy Alajos 1 ft. Uhrányi László 1 ft. — *Mező-Berényben:* Jeszenszky Károly 50 kr. Szuljka János 25 kr. Zsigmond György 30 kr. Gonnany 10 kr. Megelek Bertalan 50 kr. Márton F. 40 kr. Turi Dániel 40 kr. Szentandrás István 20 kr. Petz Gyula 40 kr. D. A. 50 kr. Pollak J. 30 kr. Löwörben 20 kr. Bihaly Ignác 20 kr. Kurlander Antal 20 kr. Adolf Steiner 20 kr. Zsigury 10 kr. Dr. L. F. 1 ft. Kopányi József 10 kr. Haty Károly 40 kr. — *Komáromból:* Csizke Zsigmond 30 kr. — *Kulturról Lányi Lajos 20 kr. — Dancsházáról:* Kelemen Mihály 20 kr. — *Bicskeről:* Party József 70 kr. — *Eszényből:* Szabó József 10 kr. — *Sárospatakról:* Fikely Pál 30 kr. — *Árva-Váraljáról:* Schmidt János 20 kr. — *Monostórol:* Cseké Ferenc 20 kr. — *Pest-től:* Cuka Mihály 1 ft. 30 kr. — *Sálszuzból:* Forray Géza 1 ft. — *Debreczenből:* Lohmayer Mátys egy bajor tallér. — *Jász-Arökszállásról:* Bolgár Emil gyűjtése: (Bolgár Emil 20 kr. Nagy Sándor 20 kr. Klinger János 20 kr. Gulyás Béla 10 kr. Móczár Ignác 10 kr. Hotky 30 kr. Móczár Ferenc 20 kr. Hangya József 17 kr. Móczár József 20 kr. Ferenczy János 20 kr. Schweiger Sámuel 20 kr. Maldrík Alajos 20 kr. Zsitnyánszki Pál 30 kr. Móczár Alajos 30 kr. Leitersdorfer Fülöp 20 kr. Habor János 10 kr. Csikós Balázs 20 kr. Kormos József 20 kr. Stipula László 20 kr. Kroh Alb. 20 kr. Bernáth Ign. 50 kr. Schweiger Mát. 50 kr. Görbe Józ. 10 kr.) össz. 5 ft. 7 kr.

A XIX-ik közlés összege 24 ft. 87 kr. és egy db. bajor tallér.

Az I—XVIII-ik közléssel együtt begyűlt eddig összesen 1166 ft. 77 kr., 6 db. ezüst huszas és egy db. bajor tallér.

Nemzeti színház.

Péntek, aug. 2. „Ester és Dávid.” Franciaia vígjáték 2 felv. — 65 táncok.

Szombat, aug. 3. „Áracsos bál.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Verdi. Este két főszerepet két njonnan szerződött fiatal énekesnő: Naszveda Anna és Hunan Olga, a nemz. színház képezde végezt tagjai énekeltek. Mindkettő szép reményekre jogosított tehetség, s Naszveda Annának játéktérrel is elismeréssel kell szólnunk.

Vasárnap, aug. 4. „Mátys déd.” Eredeti népsz. 4 felv. Hefjő, aug. 5. „Fővénny.” Vígjáték 5 felv. Irta Moliere; ford. Kaszinczy G.

Kedd, aug. 6. „Szevillai borbély.” Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Szerda, aug. 7. „IV. Henrik.” Dráma 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Egressy G.

Csütörtök, aug. 8. „Orbán Robert.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Szerkesztői mondánival.

H. V. K. Készséggel elismerjük, hogy az illeto adakozó ur neme (s hihetleg több is) hibásan írva, jelent meg a kimutatásban; hanem ez „újra-kiszámlálás” valóban nem érhet minket a vád, miután a hozzánk érkező izeken igen gyakran oly helyroglly-szerű vonásokkal vannak foljegyezve a nevek, hogy sejtjen igen, de helyesen elolvassni — a rejtélyes kizíratok kibetűzésében leggyakorlatosabb szem sem képes

— *Kolozsvár.* K. J. A rég várt küldemény megérkezése nagy hállára kötelezett. A másik ígért teljesítést is kérjük. Nagybecsu gyűjteményeiből minden közlemény egy-egy igaz-gyöngy.

— *Sz. Zalanka.* G. M. Reméljük, a magán levél is megérkezett. Figyelemzetjük mult számunk nyílt postájára, mely általában t. előfizetőinkhez szölozt.

— *Egerszög.* Sz. I. A lapokat Pelsőczre rendeltük. — *Barátom halálára.* Az ily rimekkel, vissza — issza, messze — epezzse, találdat — kívántad, ma már nem elégszünk meg. A tartalomban sincs elég eredetiség. Tisztelettel félretereszük.

— *Fogyoly.* Kiadó: a terjedelmes műnek nem sikerülvén szerzünk, kívánásághoz képest visszaküldjük. Kisebb közleményeknek szivesen nyitunk tért.

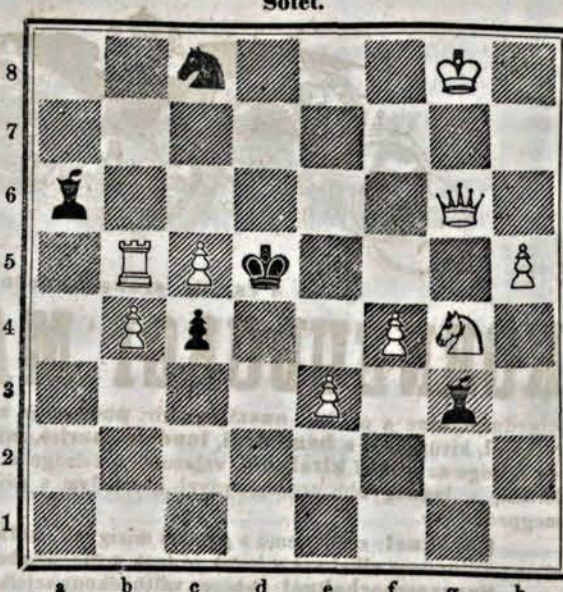
— *Zay-Ugrócz.* Gr. Z. K. Bizonyos alkalomra tartogattuk, de az már fenforga meg fog érkezni!

— *Sáizburg.* F. G. A zeneműveket, kívánásághoz képest egy illetoes bírálónak adtuk át, s már rövid idő alatt a kijelölt helyre foguttunk. A küldött 1 frot szintén az adakozások közé soroztuk.

— *Komlós.* K. B. A kérdézet czikk nincs kezünk-nél; most már idejét is multa.

SAKKJÁTÉK.

402-dik sz. f. — Zagyva Imrétől, (Debreczenben).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 396-dik számú feladvány megfejtése. (Klett Fülöpötől, Stuttgartban).

Világos.	Sötét.
1. Bb5-a3	Kd4-e5
2. Bc3-e5	Ke5-d6
3. Ba3-e3	f4-e3
4. Bc3-e5	Fg3-e5
5. Fb2-a3	mat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Pesten: Rakovszky Aladár. — A pesti sakk-kör.

A 397-dik számú feladvány megfejtése. (Gold Samutól, Osztopán.)

Világos.	Sötét.	Világos. B)	Sötét.
1. Bd5-d8	Ph5-e8	2.	Hb4-f6
2. Ve1-h1	Bg2-e2 A) B)	3. Vh1-h8	Kf8-e7
3. Vh1-d5	tetsz. szer.	4. Vh8-e8	mat.
4. Vd5-f7	mat.		

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Pesten: Rakovszky Aladár. — Mátva-Verebelyen: Kohn Dávid. — Jolován: Clementiss Agost és Czikornyai Dani. — Vizesréthen: Terray Pál. — A pesti sakk-kör.

A VASÁRNAPI UJSÁG

Politikai Ujdonságokra

aug. 1-től fogva előfizethetni, postán küldve:

A két lapra együtt: 4 ft. 20 kr.

Csupán a Vasárnapi Ujságra: 2 ft. 50 kr.

Csupán a Politikai Ujdonságokra: 2 ft. 50 kr.

Folyó évi július 1-től kezdve mindkét lapból néhány teljességű példányt még szolgáltatunk.

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok kiadó-hivatala. (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

TARTALOM.

A Landerer nyomdász-család (arckép.) — Viselte a gyászt . . . — Egy sziget a Csöndes-tengeren. — A tengerre méi (képpel). — Quorotaro (képpel) — Kelet a vilákiállítástól. — Quorotaro (képpel). — A vilákiállítástól. — Az Orsz. Magy. Gazd. Egyesület budai kertész-, szőlész- és pinceszemesterek képződjének felállításáról. — Az ausztráliai vadak életéből (vége). — Hordó-emelő eszköz (képpel). — Egyveles. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Miújság? — Adakozások Pákh Albert síremlékére. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondánival. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

HETI-NAPTAR.

Hónapi-és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	N a p	Hold
11 Vasár.	Augustus	Julius (ó)	Ab. Rosb.	é. p. ó. p. ó. p.	é. p. ó. p. ó. p.
12 Hétfő.	F 9 B. A. elh.	30 A S Szilas	10 Bójt tem.	138 15 4 50 7 19 274 3 4 38 1 10	
13 Kedd.	Klára szüz	31 Eudocimus	11 (eleg.)	139 13 4 52 7 17 285 56 5 22 1 58	
14 Szerda.	Hippolitus vért.	1 Aug. Bold.	12 Judit	140 10 4 53 7 15 297 84 6 2 2 51	
15 Csüt.	Ozseb, Athan. t	2 A. Bójt kez	13	141 8 4 54 7 14 309 57 6 38 3 47	
16 Péntek.	Nagy B. Assz.	3 Izák	14	142 6 4 55 7 12 322 9 7 9 4 47	
17 Szom.	Rókus, Hyacin	4 Aristarch	15 Tabeab	143 3 4 56 7 11 334 30 7 39 5 50	
	Liberat apát	5 Eusignius	16 Sab. Nah.	144 1 4 58 7 9 347 2 8 7 6 53	

Hold változásai. ☉ Holdtölte csütörtökön, 15-én, 11 óra 53 perczkor délelőtt.

HIRDETÉSEK.

Marhabetegségek s marhavész ellen,
mint legkitűnőbb óvszerek ismertetvén el, s használtatik

KORNEUBURGI MARHAPOR

engedélyezve a cs. kir. ausztriai kir. porosz és kir. szász magas kormányok részéről, kitüntetve a hamburgi, londoni, parisi, müncheni és bécsi érkekkel s ő felsége az angol királynő, valamint ő felsége a porosz király udvari istállóiban, a legnagyobb eredménnyel használva, s évek hosszú során elégségesen megpróbálva.

Lovaknál: szelidnemű s gyanus mirigyek, nátha, torok s repülő-giliszta ellen; különösen alkalmas a lovak jó test, s tüszőgombi fentartására.
Szarvasmarhaknál: beteges változókonj tejelkülönítés ellen, mely az emésztés háborgatásából származik, kevés vagy rozg tejadásánál, melynek minősége meglepőleg javul; továbbá vérféleg ellen, angini és puffadt hasnál, épen oly szerencsével használható a marhapor teheneknél a borjúzás ideje alatt, az időtlen borjúk, e szer használata által szemléltetést gyarapodnak.
Juhoknál: a máj-giliszta megállítására s rohadás ellen, épen úgy az altesti szerek bántalmazásánál, hol teltség honol.

Üditő-nedv lovak számára

Kwizda F. J.-tól Korneuburgban.

az osztrák államok összes területeire néve ő felsége első Ferencz József császár s király által megengedve annak gyakorlati alkalmazását, s a cs. kir. ausztriai egészségügyi hatóság által megpróbálva, kizárólagos szabadalommal látott el, s a lovat még a legnagyobb megerőltetéssel járó munkában is a legkésőbb korig kitartóvá teszi és vidámságban tartja; különösen erősítő hat. nagyobb erőlködéssel járó munkák végzése előtt s után; jónak bizonyult be továbbá az üditő-nedv számos bántalmak, bévülások, ivárdagánatok ellen s lábmegrandulás enyvéiben stb. mi fölött elismerőleg nyilatkoztak: **Auersperg herceg ő magassága, gróf Schönburg-Glauchau, gróf Csaki Ágost, gróf Csaki Zeno, gróf Sprinzenstein, gróf Khun, Hartmann** alvezetése, **Meyer W. főlovászmester és Langwirth M. ő felsége** az angol királyné főállatorvosa, **dr. Knauer ő felsége** porosz király főorvosa, továbbá a cs. kir. osztrák lovasság több osztálya.

Valódi minőségben kapható:

Pesten: Török J. gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt, — Thallmayer és társa, — Halbaner testvérek, — Glatz J., — Kindl és Fröhwrth, — Rakodezay A. — **BUDAÁN:** az udvari gyógyszerésztárban.

Továbbá:
Aradon: Probst F. J., Tones és Freiberger. — **A. Maréthon:** Edinger M. — **B. Gyarmaton:** Omassat T. — **Besztercebánya:** Gollner F. — **Brassón:** Hezheim és társa, Gyertyánfi és fia. — **Breznebanyan:** Gollner és fia — **Csaktornyan:** Karasz A. — **Debreczenben:** Bignio J. és Csanak J. — **Dévan:** Lengye G. — **D. Földváron:** Nadhera P. — **Eperjesen:** Zsembery J. — **Eszéken:** Deszák I. — **Esztergomban:** Bierbrauer C. J. — **Gyöngyösön:** Koczianovich. — **Egyórtán:** Ecker és Lehner. — **Kaposvárt:** Kohn J. — **Kassán:** Novelli A. — **Komaromban:** Belloni A., Ziegler és fia. — **Kolozsvárt:** Wolf J. és Karavasy A. — **Körcsben:** Bründl J. — **Lugoson:** Kronetter gyász. — **M. Óvárott:** Anton J. — **Miskolczon:** Spallier S. A. — **Mohácsban:** Káld D. és Altman. — **Nagy-Abony:** Lukács A. — **Nagy-Kanizsán:** Fesselhofer, Rosenfeld, Rosenberg és Weisich. — **Nagy-Bekerében:** Nadelkovic, Douch és testvérek. — **Nyíregyházán:** Reich és Pawlavics. — **N. Varadon:** Jányk A. — **Oroszváron:** Gabovits D. — **Pakszon:** Florián J. — **Papan:** Bernmüller W. — **Pécsett:** Kiságyi és fia. — **Poszonyban:** Scherz Fül., Hackenberger testv., Waritschek és Kovács J. — **R. Szombatháon:** Haasliár. — **Rosnyón:** Poós F. S. — **Sopronban:** Pachover L., Müller és Flandorffer. — **Szegeden:** Aigner. — **Székesfehérvárt:** Legmann A. L., Kovács P. — **Sziszéken:** Dierich A. — **Szolnokon:** Horánszky N. — **Temesvárt:** Babusnik A. — **Trencsenben:** Weisz S. L. — **Uj-Aradon:** Orth és Liskovics. — **Varadon:** Halter F., Koterba B. — **Verőczen:** Bész J. K. — **Veszprémben:** Láng J. és Tuszkau M. — **Zala-Egerszegén:** Kulinsky A. — **Zeelen:** Steyrer.

ÓVÁS: A t. ez közönség érdekében kijelentjük — minden hamisított czikket vásárlásától megóvándó — csak azon csomagok és palackok tekintésenek valódiaknak, melyek a korneuburgi kerületi gyógyszerészár pécsettjével ellátva vannak. 2203 (3-8)

Valódi olasz gép-olaj, legfinomabb Moeca, Cuba, Ceylon, Jamaica és Domingo kávé, kitűnő aixi és nizzai tábla-olaj (palack-vagy hordóban), válogatott citrom, narancs, ris, mindennemű esemege és sajt, továbbá valódi belgiai kocsikenőcs, legolcsóbban kapható:

SIRK és KOHN trieszti nagykereskedőknél.

A levelezés magyar nyelvben történhetik.
Arjegyzékkel szívesen szolgálunk, kívánatra úgy intézkedünk, hogy az áru az illető vaspálya, vagy gőzhajózási állomáshoz bérmentes szállítást magában foglalja. 2212 (1-6)

Előfizetési felhívás

MAGYARORSZÁG KÉPEKBE

czimű

képes folyóirat II-ik félévi folyamára.

Szerkeszti: **Nagy Miklós.** Kiadja: **Heckenast Gusztáv.**

E folyóirat a haza földének és népeinek ismertetését tűzvén ki czélul, a nevezetes és érdekes tájakat, történelmi és természeti tekintetben, építészeti emlékekkel vagy egyéb rikkaságaikkal tünteti föl; népleleti vázlatokban a nép sajátságos és költőien érdekes életéből nyújt egyes megkapó vonásokat; jeles vagy történetileg emlékeztetes férfiak arcképei és életrajzaiból ad csoportozatokat. Így e folyóiratnak már csak egy félévi folyamára is, változatos tartalma s díszesen kiállított album-szerű könyvet alkot, mely úgy jeles hazai művészeket nyert képei, mint jobb írónk tollából eredt szövegével bármely könyvtárnak s asztalnak méltó díszeti szolgálat.

Előfizetési feltételek:

A „Magyarország Képekben“ minden hónapban egyszer, négy iven, negyedréte alakban.

Minden füzet számos képet: táj- és néprajzi rajzokat, utiképeket, városok, kastélyok, építészeti s emlékművek és régiségek rajzait s arcképeket közöl.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

bérmentes postai széküldéssel vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Félévre 2 forint.
Évnegyedsre 1 „

Az első folyam, mely több mint másfél száz képpel ellátott díszes kötetet képez, megrendelhető 4 forintért.

Magyarország Képekben kiadó-hivatala.

(3-8) (Pest, egyetem-utca 4-ik szám.)

Az első kötet tartalma:

I. Elet és jellemrajzok (arcképpel):
Deák Ferencz — Gr. Andrassy Gyula. — Gr. Bathányi Lajos. — István főherceg. — Szemere Bertalan. — Kossuth Lajos. — Mészáros László. — Görgei Arthur. — Felsőbükki Nagy Pál. — Verbőczy István. — Kemény János és János Zsigmond, edényi fejedelmek. — Zrinyi a költő. — Gyöngyösi István.

II. Tájéleírások, közintézetek ismertetése:
A magyar Duna és melléke, Déványtól Ó-Orsováig. (I-V. kölemény, 68 képpel.) Keszey Albertől. — Budapest (képpel). Jókay Mórtól. — Trencsén vára (képpel). Nagy Istvántól. — II. Rákóczi Ferencz születésnégy Borsiban (képpel). — Csabrágy vára (képpel). Thaly Kálmántól. — Tarczal, a Hegyalján (képpel). — Tokaj-Hegyalján (3 tájképpel). Szabó József közleményei után. — A branyisskói magaslat (az 1849-iki ütközet színhelye) (képpel). — Világos vár és a világiosi tór. (az 1849-iki együvöllet színhelye, (képpel). — Emlékező Nagy-Enyedre (képpel). Szász Károlytól. — A gyulafehérvári székesegyház (Hunyadi János sírja, (képpel). Lukács Bélától. — Vajda-Hunyad vára (képpel). Lukács B. tól. — Nagyd és Déva vára (képpel). — A keresztvári (képpel). Deák Farkastól. — A kendilőnai kőröfű: történelmi emlékek Erdélyben (képpel). — Balán, a Székely földön, (képpel). — Borszék és a borvízes széke (képpel). Gergely Lajostól. — Alsó-váczai fürdő, (képpel). B. Wenckheim Béla kastélyja Fászon, (képpel). — Lengyelvidék és vidéke, (3 képpel). — Pannonhegye, (4 képpel). Fehér Jólától. — A székelyi völgy, (4 képpel). — Arva vára, (képpel). — Margita, a vágvízgyűben, (képpel). — Felsőbánya, (képpel). Varga Vilmostól.

IV. Hazai népelet:
Magyar alföldi népszokások: I. Keresztelési; II. Lakadalmi; III. Temetési; IV. Ünnepi szokások; V. Általános ismertetés. Török Károlytól. — Pusztai kovácsműhely (képpel). — Halászléány a Tizparton (képpel). Kazár Emiltől. — Tiszai est (képpel). — és a cigányok (képpel). Arany János. — Bolond Istók: sábol. — Az imatos fűvet szedő leány (képpel). A. L. tól. — Pasztortűz (képpel). — A. L. tól. — Vízmentő népelet: I. Vontatóhajó. Komp. II. Nók. Egy különös vészleány, (3 képpel). A. L. tól. — Szerémi rácz menyecske (képpel). — A Krisztus barátja („Várme-gyeházi rabok“ az képpel). Tolnai Lajostól. — Az udvarhelyszéki székelyekről (képpel). Szolga Miklóstól. — A fahordó széke-lyek. Szentes székelyek. Gergely Lajostól. — Székely népelet. — A székely leány és asszony (képpel). Réthi L. tól. — Czigány népelet (4 képpel). K. tól. és Réthi L. tól. — A cigányok. (Egy aljegyző ebesszése) (képpel). Tolnai Lajostól. — Tutajos tótok (képpel). — A káknás. Varga Vilmostól. — A rongyszedő zsidó (képpel). Övedtől. — A Vassról hazatérő ciszmadia (képpel). Benedek Aladártól. — Itató utasok

III. Régiség, történelem:
Traján sziklafelirata az Al-Dunánál (3 képpel). Hémer Flóriától. — A magyar faluk templomai (3 képpel). Henselmann Imrétől. — A Kubinyiak egyik ósének emlékszóbra (képpel). I-tyi A. tól. — Ar-

V. Vegyes tartalma:
A vadászógyom (képpel). P. Szathmáry Károlytól. — A dohánypar hazánkban (2 képpel). Deák Farkastól. — A budai koronásról gránátosai. — A budapesti banderium.

A képeket rajzolták: Marastoni, Keleti Gusztáv, Greguss János, Lüders, Jankó stb.

A budapesti butor-kézműzet részvénytársulat

UJONNAN MEGNYITOTT RAKTÁRA

Pest, nádor-utca 9. sz., a Zrinyi-utca szögletén.

ajánlja gazdagon felszerelt raktárát mindennemű szobabutoroknak, ugymint: chiffonok, ágyak, mosdószekrények márvány berakatokkal, tükörszekrények, mosdóasztalok, éjjeli szekrények, asztalok, étszekrények, imazzámolyok, öltözőtükrök, székek, efagerek, könyv- és ezüstszekrények, írő-, varró- és pipere-asztalok; továbbá párnázott ülőeszküzetek minden alakban, a legolcsóbb és legfinomabb kelmékből, ugyszintén párnázatlan állványok; tükrök, esillárok, fal- és kargyertyatartók, cornicok; teljes díszes étermi czikkek renaissance, goth, byzanci és ó német stylben, órák, büffetek, olajfestmények stb., általában minden a butorszakmába vágó tárgyakat.

Miután semmi erőfeszítés nem kímeltett minden hozzánk intendő kívánalomnak úgy olcsóság, legújabb divat, valamint az áruk valódisága és szilárd-ága tekintetéből, minden irányban megfelelhetni, a legjobb s legpontosabb szolgálat biztosítása mellett számos megrendelést kértünk.

Mély tisztelettel

A pestbudai kézműzet részvénytársulat igazgatósága.

2201 (2-3)

Pezsgőborok!!

közvetlen Franciaországból vámmentes lisdákban 10 palackjával s feljebb. Louis Roederer à Reims: carte blanche; Jacquesson et fils à Châlons: Crème de Bouzy 2 ft. Napoleon grand vin; Most & Chandon à Epemay: Crémant rosé 2e ft. A fentebbi fajokból 1/4 palackokban 1 1/2 ft. 2097 (17-24)

A pénzösszeg bérmentes bukúldése vagy postai utánvét mellett széküldetnek

Floch Sándor által
Bécsben, Ober-Döbling Nr. 28.

Ötödik kiadás, (magyar nyelven második.)

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések nemzés-, terhesség-, ön-fertőzés-, magulés-, sápkör-, fehérfolyás-, közönségi tehetetlenség-, női magatlanságról stb., ez utóbbi betegségek óv- és gyógy módjával.

Függelékkel a bujakori ragályszóról és Dr. Rodet, lyoni orvos ragályelleni legbiztosb óvszeréről.

A férfi és női ivarszerek honostani ábrával. Ára: 1 újforint.

Rekommendirozott kereskedésben: 20 krajt több; átvétellel 40 krajt több. Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Eiber V. P.
Pesten József-utca 66-ik számú 2178 (6-12) saját házában.

MOLL SEIDLITZ PORA

MOLL A. védjegye

A katynak az itt látható és hivatalosan lejegyzett védjegyekkel vannak ellátva.

Külföldre jutalom- emlékpénzesel a párisi világiállító- tésben 856-ik évről.

Központi szállítási rakhely a „golyához“ czimzett gyógyszerár Bécsben.

ÓVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adatnak el, melyek saját utasítványaimmal szóról szóra azonosok és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kúllakra néve gyártmányaimmal könnyen összekeverezhetők, — minőlfogva azon észrevétellel övök mindenkit ezen hamisítványok megvételeitől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes skatuláj, valamint az adagok papírjai hivatalosan letétmentezett vedmarkkal vannak ellátva. Ara egy bepecsételt eredeti katynának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek közül legadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részéből került s kezünkkel levő hálaíratok a legérzékenyebben tanúsítják, hogy e porok rögzött szorulásoknál, emésztésihiány és gyomorhóvni; továbbá: görcsök, vese- és ideges bajokban, szívdobogásnál, idegesség okozta főfájásnál, vértódlásnál, csuszogfajdalomnál, végül hysteriára, búkóra és huzamos hanyásra hajlammal stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtöbb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen s kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítettett, ez egyszerű házi-szerekhez folyamodtak, és ebben rögzött egészségüknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert megelétek. — Ez elismerő-íratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezői gazdák, tanfők és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviseltek, kiknek szelött még a leghírhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségek csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állított helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF

gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt. Ezen czégek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzslrolaj is.

Ara egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva vedmarkkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgálattik és cinkpakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legbiztosabb és leghatványosabb májhalzsl-faj a Dorsch-halnak legrosszabb egybegyűjtése és kiválogatása által van meggyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben lévő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzslrolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesebb gyógyszer a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és csúz, idült bőrkütes, szemgyuladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztattik. 1597 (48-50)

MOLL A., „zum Storck“, Tuchlauben.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Koronázási emlékkönyv. KORONÁZÁS-KÖNYV.

Ira **Bozóky János.**
Negyedréte, borítékba füzve 50 krajczár.

I. Ferencz József osztrák császárnak
Magyarország királyává koronáztatása emlékére.
Fametszvényekkel, negyedréteben, ára 20 kr.

DIE KRÖNUNG.

der ungarischen Könige und Königinnen im Allgemeinen, die Kron-Insigilien, und die Krönung Ihrer Majestäten

Franz Josef und Elisabeth.
Negyedréte, fametszvényekkel, ára 20 kr.

Budapest legújabb térképe

1867.

Neuester Plan von Pest und Ofen.

Von **Fr. Friwiz,** städt. Ingenieur.
Nagy ívréteben, borítékban 2 ft. Vászonsra huzva könyvalakban 4 ft. Vászonsrudakkal 4 ft.

Folyvást előfizethetni

A HONVÉD

első magyar katonai hetilapra.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Postán küldve vagy pedig Buda-Pesten házhoz hordva:

5 óra auguszt—december . . . 2 ft. 50 kr.

Az előfizetők teljeszámú példányban részesülnek.
Az előfizetési pénzeket Heckenast Gusztáv hirlapkiadó-hivatalába (egyetem-utca 4-ik szám) bérmentve kérjük beküldeni.

A „Honvéd” kiadó-hivatala.

Egyes szám ára 15 kr. (1—3)

5 huzás 1864-ki sorsjegyek. 5 huzás évenként.

Huzás szept. 1-én. Főnyeremény 200.000 ft.,

készpénzfizetés mellett kaphatók alulírtak vagy havonkénti 5 ft. részletfizetéssel egy 100 fős sorsjegyre és havonként 3 ft. egy 1864-ki 50 fős sorsjegyre.

IGÉRVÉNYEK 2 forintjával és 50 kr. bélyegdíj.

TÁRSAS-JÁTÉKOK

4 ft. évenkénti 20 db. minden osztrák sorsjegyre egy 35 fős badeni sorsjegy hozzáadásával 25 részletenkénti befizetéssel. A befizetés összeg nem vezér el — mert az összes részletek befizetése után a sorsjegyek eladtnak s a bejött egész összeg 20 részvevő közt fel fog osztatni.

Mailandi eredeti sorsjegyek 6 forintjával évenként 100.000 frank főnyereménnyel.

Pénz mindennemű értékpapírokra, egyszerűre vagy részletekig visszafizetéssel.

Bevásárlása- és eladása mindennemű állam-, iparpapírok és sorsjegyeknek, arany- s ezüstpénzeknek a napi árfolyam szerint.

KÁROLY JÓZSEF,

pénzváltó-irodája, Pesten, harminczad-utca 3. sz. a.

Heckenast Gusztáv könyvkiadónál Pesten, (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A VÁLTÓJOGTAN.

Magában foglaló

az általános váltójogi elméletet, a magyar váltójogot, s a közönséges német váltórendszer szabályt rendszeresen előadva.

Írta dr. **KARVASY ÁGOST,**

egyetemi tanár és magyar tudományos akadémiai levelező tagja.

Második tökéletesített kiadás.

8-adrét (VIII és 168 lap), füzve borítékban 1 forint.

A magyar

VÁLTÓJOGI ELJÁRÁS.

Az 1840-ki, 1844-ki törvényezikelyek,

országbirói értekezletek határozatai és némely

újabb legfelsőbb rendeletek szerint.

Rendszeresen előadva, példaképpal s iróanyagmintákkal ellátva, különös tekintettel az osztrák váltójogi eljárásra.

Írta dr. **KARVASY ÁGOST,**

egyetemi tanár és magyar tudományos akadémiai levelező tag.

Második újabb legfelsőbb udvari rendeletekkel bővített kiadás.

8-adrét (136 lap) füzve borítékban 80 krajczár.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

PÉNZ

arany, ezüst-ékszerek és ingóságokért és ezekre szóló zálogjegyekért, a legutányosabb feltételek mellett a kis-hidutezában 5-dik szám alatt, a „Vadászkürt” szálloda melletti irodában. Viszvárlások tetszés szerinti részlet-fizetések mellett. 2211 (1—3)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

TÖRVÉNYEK

és

hivatalos rendeletek gyűjteménye,

a nemzeti felelős kormány visszaállításától fogva.

Kiegészítő jegyzetekkel.

(1—8)

Szerkeszti

ÖKRÖSS BALINT,

hites ügyvéd és magyar királyi igazságügyi miniszteri titkár.

Nagy nyolczadrét. Füzve, borítékba.

Első füzet. (1—34 számig) 50 kr. Második füzet. (35—70 számig) 50 kr.

A magyar alkotmány

UJABB TÖRVÉNYEI,

s az 1848-ki törvények módosítása.

Kiegészítő jegyzetekkel.

Nyolczadrét. — Füzve 30 krajczár.

A SZÜLÉKET ÉRDEKLŐ.

Hosszu időt igénybe vett szorgos tanulmányozásomnak sikerült a gilisztabetegségnek, mely a gyermekek sorából oly tömérdek áldozatot ad a sírnak, az általam feltalált „Gilliszta-eszközládában” tökéletes gyógyszert állítani elő. Használati módja a születek génygyógyulását olvasható. 2170 (8—12)

Kapható Pesten: Török József gyógytára és A. Thallmeyer és társai kereskedésében, s ezenkívül számos bizonylatokat tartalmazó könyvecskémben jegyzett t. bizonyosimánál. Ára egy darabnak 20 kr., nélfem helyben 6 darab egy forint. — Megrendelhető postánváltóval az egész birodalomba. Kröczér Ágost s. k. gyógyszer. Tokajban.

Die in Wien 1866 prämierte Samenhandlung

BRÜDER FRANKL IN PRAG.

Schillingsgasse (Poric) 1074—2. Hôtel „englischer Hof“.

erbittet sich rechtzeitig, unter Beifügung von 10 fl. Ö. W. als Angabe per Sack, Aufträge auf nachstehende, bewährte, vorzüglichste, direct bezogene Original-Saatgetreide und Winterpflanzsaaten unter Garantie der Echtheit:

Probsteier Saatroggen (Korn) } 25—35facher } in plombirten Originalsicken zu
Saateizen } Ertrag } 1 Tonne ungefähr 2 1/2 nieder-
Winterpflanzsaat } österr. Metzen.

Effectuirung rechtzeitig Ordres: Raps im August; Roggen und Weizen anfangs September; spätere so lange Vorrath, 14 Tage nach Empfang.

Englische Saatweizen, namentlich: Fenton, Hopetown, Hunters, Winter-Talerweira, Redhaif, Spaldings profilto, Kessingland, Halleis genealogischer, Fern oder April und andere in Säcken von ungefähr 2 1/2 niederösterr. Metzen Effectuirung September; spätere Ordres vier Wochen nach Empfang.

Seeländer Saatroggen (Korn) } in Säcken zu 1 1/2 niederösterr. Metzen, Effectuirung
Seeländer Winterpflanzsaat } August; spätere Ordres 14 Tage nach Empfang.

Ferner empfiehlt sie ihr Lager sämmtlicher land- und forstwirtschaftlicher Samen und Gemüse-Samen,

jetzt insbesondere von Stoppelrüben (Wasser-), engl. Futterrüben und Turnips, Buchweizen (Heidekorn), amerik. Pferdezahnmals, Acker- und Riesenspörgel, sowie auch von engl. Portland-Cement, engl. Steinkohlentheer, besten Chemolzegelein, Wiener-Neustädter Binderpech, Fichtenpech, feinstes belg. Wagenfellen, Peru-Guano, Knochenmehl etc. etc., sowie selbst auch ihre Dienste beim Ein- und Verkauf landwirtschaftl. Producte und Fabrikate, für Landwirtschaft und landwirtschaftl. Fabrikationszweige nöthigen Materialen empfiehlt; auch zu Vorschüssen auf dieselben. Schliesslich theilt dieselbe mit, dass sie für Oesterreich die General-Agentur der wiederholt mit den ersten Preisen, zuletzt auf der gegenwärtigen Weltausstellung theilnehmten

kön. preuss. pat. Kali-Fabrik von Dr. A. Frankl in Stassfurth

übernommen hat, und empfiehlt zur Rapsbestellung, sowie zur Wiesen- und Kopflüftung die Kalkdüngemittel derselben unter Garantie der angegebenen Gehalte an reinem Kali und Controle der löbl. agriculturchem. Versuchstation in Prag, namentlich: rohes schwefelsaures Kali 10—12%, rohe schwefelsaure Kalkmagnesia 16—18%, dreifach concentrirtes Kalksalz 30—33%, fünffach concentrirtes Kalksalz 50—55%, gereinigtes schwefelsaures Kali 39—42%, rohe schwefelsaure Magnesia, Kalkmagnesia. Sammtliche Dünger sind eingemahlen. Preiscurante, Berichte über Anwendung und Resultate dieser Dünger, Frachtangaben etc., sowie auch unsere Samenkatologe und Berichte über Saatgetreide gratis und franco.

2191 (3—12)

Brüder Frankl, Prag.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyezer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígdtánál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígdtánál csak 7 krba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile No. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígdtán után 30 ujkr.

1848-ki csataterék.

3. Az izsaszegi csatater.

Egyszerű rajzunk az 1849-ki tavaszi magyar hadjárat egyik legszebb jelenetét idézi képzeletünk elébe. E tér, mely megint csöndesen és hallgatagon terül el előttünk, Izaszeg mellett fekszik, hol 1849. april 6-kán egy véres, de győzelmes csata napja viradott s alkonyult a magyar hadseregre.

Hatvan után Bieske következett. Az itt szerencsétlenül kezdődött, de diadalmasan végződött csata utáni nap estvelén (apr. 5-én) Görgői másnapra ismét harcziás rendeleteket adott seregének. Damjanicsot és Klapkát Izaszegnek indította. Aulichot pedig

Gáspárral (VII. hadtest) egyesülésre küldötte, hogy ezt Bag és Besenyő megtámadásában fődöze s haszáltság, gyámolítsa. Az izsaszegi vidék, az ellenség védelmiállására nézve kedvezőbbnek látszott, mint a mieink támadására. Erdős dombjai erős védelmi pontokat nyújtottak, kivált ágyuk és röpentyük szerencsés föllállítására.

Jellasics hadteste déltájban érkezett Izaszeghez s mindjárt harczba keveredett Klapkával, ki nek előhadát keményen vissza is nyomta, s rendetlenül megfutamtotta. Klapka is, a szerencsétlen kezdet által megzavartatva, már-már fölhagyni készült a harczczal, midőn szerencsére Damjanics hadteste is a harczczban lépett s föltartván az ellenséget, időt szerze Klapkának kissé megkuszált dandárai rend-

dődött az előrenyomulás. Görgői, a nagy és kétséges pillanatokban oly döntő elszántságával állt az egész hadművelet élére; Damjanicshoz robotgott, ki a jobb szárnyon, zúgolódva a bal hanyatlása miatt, de törhetlen erővel tartá magát s új erőt önte belé azon hirrel, hogy Klapka is, Aulich-csal erősödvé előnyomulóban van.

Az előtérben Izaszeg égett. Az egész vonalt ágyufüst s csatazaj tölté el. Damjanics ismét támadó műveletet akara kezdeni; de Görgői tanácsára hajolva bevára, míg a jobbról elősiető Gáspár is, s a balszárnyon Klapka eléggé visszatolhatják az ellenséget, hogy aztán támadása döntő legyen.

E vég-kimenetelen már nem is leheté kételkedni. Balszárnynok volt első, melyen Klapka és Aulich diadalmasan visszanyomták az ellenség jobb szárnyát vezető Jellasicsot, ki erős helyzetéből kiszorítva átalok, sietve vonult vissza Gödöllőre.

A szélső jobb szárnyon azonban Gáspár, miután Bagról előnyomulva Besenyőt ostrommal bevette, s további munkálatra rendeletet nem kapván, a helyett, hogy egyenesen Gödöllőre, az ellenség háta mögé nyomult volna, Besenyőnél tétlenül töltötte a nap hátralevő részét. E hiba nem engedte a győzelmet oly egyszerűvé lenni, mint különben leendett; mer ha ez is bekövetkezik, az ellenségből al-

1848-ki csataterék: 3. Izaszeg. — (Thán Mór egykoru vázlatá után.)

Ekkor jelent meg Görgői is a csata színjelyén. Klapka is, a szintén előre nyomuló Aulich által biztatva s támogatva, végre ismét tevékeny részt kezdte venni a nap harczcz munkájában, melyből már visszavonulásra parancsolta volt zászlóaljait. Uj lélekkel telve egyszerre minden ponton megkez-

te további munkálatra rendeletet nem kapván, a helyett, hogy egyenesen Gödöllőre, az ellenség háta mögé nyomult volna, Besenyőnél tétlenül töltötte a nap hátralevő részét. E hiba nem engedte a győzelmet oly egyszerűvé lenni, mint különben leendett; mer ha ez is bekövetkezik, az ellenségből al-

